

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**ROLE A MOŽNOSI VLÁDY V OBLASTI
PODPORY SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI
FIREM**

(analýza politik vybraných států EU a komparace s ČR)

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.
Autorka: Bc. Jana Trnková
Obor: Politologie
Akademický rok: 2005/2006

Datum odevzdání práce: 12.5.2006

Tímto prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených informačních zdrojů.

V Praze, dne 5.5.2006

Jana Trnková

Jana Trnková

ÚVOD	2
Část první – Koncept společenské odpovědnosti firem	4
1.1. Proč společenská odpovědnost firem?	5
1.2. Základní východiska CSR	7
1.3. CSR v praxi firem, přínosy CSR	9
1.4. Mezinárodní rozměr CSR	13
Část druhá – Společenská odpovědnost firem – vývoj konceptu v Evropské unii	16
2.1. Historie konceptu CSR v EU – léta 1995 - 2002	17
2.2. Historie konceptu CSR v EU – European Multistakeholder Forum on CSR	22
2.3. Historie konceptu CSR v EU - Roadmap a obnovený Lisabonský proces	28
Část třetí - role a možnosti vlád členských států EU v oblasti propagace a podpory CSR (příklady z praxe)	30
3.1. Analýza států EU z hlediska vládní podpory a propagace CSR	32
Belgie	33
Dánsko	35
Finsko	38
Francie	39
Irsko	41
Itálie	43
Německo	44
Nizozemí	48
Portugalsko	50
Rakousko	51
Španělsko	53
Švédsko	55
Velká Británie	57
3.2. Formy vládní podpory a propagace konceptu společenské odpovědnosti firem (CSR) - model na základě analýzy 13ti států EU	61
Část čtvrtá - vládní politika v oblasti CSR v ČR (komparace se státy analyzovanými v kapitole 3)	65
4.1. Situační analýza situace v oblasti CSR v České republice	66
4.2. Vládní podpora a propagace principů společensky odpovědného chování firem v ČR	70
4.3. Politika v oblasti CSR v ČR – „integrovat a komunikovat“	81
ZÁVĚR	85
Použitá literatura a zdroje	87
Seznam vyobrazení	91

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se zabývá rolí a možnostmi vlád evropských národních států v oblasti propagace a podpory tzv. společensky odpovědného chování firem (Corporate Social Responsibility, CSR).

Společensky odpovědné chování firem je v současnosti jedním z nejdiskutovanějších témat celosvětově i evropsky, zejména v souvislosti s globalizačními procesy a rostoucí mocí firemního sektoru, která však často není přímo spojena s odpovědností firem ke společnosti, ve které podnikají.

Přímá propagace odpovědného firemního chování se v Evropské unii stala integrální součástí Lisabonského procesu i vládních politik členských států EU. Hovoří se v této souvislosti dokonce o novém „evropském podnikatelském modelu“.¹

Dle definice Evropské unie představuje společensky odpovědné chování firem „*dobrovolný závazek podniků integrovat sociální a environmentální hlediska do každodenních firemních operací a interakcí s okolím.*“²

Předkládaná práce se po úvodním představení tématu CSR soustředí na analýzu evropské politiky v oblasti společenské odpovědnosti firem v letech 1995-2005, přičemž podkladem k této analýze je studium a shrnutí klíčových pozičních dokumentů Unie v oblasti CSR.

Stěžejní část práce pak tvoří analýza konkrétních vládních strategií v členských státech EU (celkem 13 vybraných), kterými se tyto vlády snaží motivovat a stimulovat firemní odpovědné chování. Časovou hranicí této analýzy je rok 2004.

Cílem práce je následné vytvoření obecného modelu vládních CSR strategií v evropském prostředí na základě případových studií z 13ti zemí Evropské unie a obsahové analýzy jejich politiky v oblasti CSR. Tento model bude v závěrečné kapitole práce aplikován na ČR a doplněn daty z našeho prostředí, což umožní mezinárodní srovnání a rovněž analýzu české vládní politiky v oblasti CSR.

¹ Například v rámci pozičního dokumentu Evropské komise „*Making together Europe a pole of innovation and excellence on Corporate Social Responsibility*“ z listopadu 2005.

² Definice dle Zelené knihy EU z roku 2001.

Předkládaná práce má interdisciplinární charakter a prolíná se s oborem ekonomie.

Svým zaměřením je však primárně politologická, neboť se soustředí na analýzu role politických aktérů v procesu prosazování nových společenských a myšlenkových konceptů v praxi demokratické společnosti.

Tento mechanismus je v práci sledován a analyzován. Předkládanou diplomovou práci tak vnímám jako příspěvek do oblasti moderní analýzy politiky (policy analysis).³

³ viz. Říchová, B. (2002), *Úvod do současné politologie*.

Část první – Koncept společenské odpovědnosti firem

Vymezení pojmů

V diplomové práci jsou používány tyto dva základní pojmy:

- CSR jako zkratka pro anglický termín *Corporate Social Responsibility*
- *společenská odpovědnost firem* jako český ekvivalent tohoto termínu.

Používán v práci bude i pojem *stakeholders*, který si dovoluji ponechat v jeho anglické formě, neboť pro něj zatím nebyl nalezen uspokojující český ekvivalent. Pojmem *stakeholders* jsou označovány všechny osoby, instituce či organizace, které mají vliv na chod firem nebo jsou jejich působením ovlivněny. V češtině stojí tomuto pojmu nejbližší termín *zainteresované strany* či termín *nositelé oprávněného zájmu*. Těmto termínům bych se však v práci chtěla vyhnout, protože je považuji za složité a zavádějící.

1.1. Proč společenská odpovědnost firem?

Koncept společenské odpovědnosti firem (anglicky *Corporate Social Responsibility*) se celosvětově rozvíjí od 70. let minulého století v souvislosti s nástupem filosofie udržitelného rozvoje a globalizačními procesy. Přes tuto dlouhou tradici pro něj doposud neexistuje žádná jednotná definice. To je dáno skutečností, že se jedná o dynamickou a proměnlivou oblast, která není jasně a definitivně ohraničená – jednotný rámec toho, co je společenská odpovědnost firem, zatím nebyl nikým stanoven. Obsah tohoto pojmu se mění jak v čase, tak v místě. CSR znamená něco jiného v Evropě nežli v USA nebo Asii.

Na úvod citujme alespoň dvě definice mezinárodních organizací:

Společenská odpovědnost firem představuje dobrovolnou integraci sociálních a ekologických hledisek do každodenních operací firmy a jejich interakcí s okolím.

(Evropská unie, Zelená kniha 2001)

Společenská odpovědnost firem představuje dlouhodobý závazek podniků chovat se eticky, přispívat k ekonomickému růstu, zasazovat se o zlepšování kvality života zaměstnanců, jejich rodin a společnosti jako celku.

(Světová rada pro udržitelný rozvoj 1997)

Filosofie společenské odpovědnosti firmy však není pouze záležitostí posledních let. Společenská úloha firem byla zdůrazňována například již americkým průmyslníkem Andrew Carnegiem, který v 90. letech 19. století tvrdil, že veškerý majetek, který přesahuje rodinné potřeby, má být využit pro dobro společnosti. Výrazněji se pak o odpovědnosti firem začalo diskutovat od 70. let minulého století v souvislosti s dopady jejich činnosti na životní prostředí a s teorií udržitelného rozvoje. Největšího rozmachu tato debata doznala v posledních dvaceti letech v souvislosti s globalizací, rostoucí mírou vlivu nadnárodních korporací a řadou korporátních skandálů (příklady amerických firem Enron a WorldCom, které falšovaly účetní výkazy a klamaly tak své akcionáře i veřejnost).

Postupující rozmach informačních technologií zároveň mění klima ve společnosti celosvětově. Přístup k informacím roste a lidé se začínají se mnohem více zajímat o to, jaké zboží a od jakých firem kupují. Hovoří se o tzv. *politickém spotřebiteli* nebo *novém spotřebiteli*, který je velmi dobře informován a svými penězi hlasuje pro nebo proti chování určité firmy.

Noví spotřebitelé od firem očekávají více nežli výrobek či službu. Očekávají etické a transparentní chování, nevyužívání dětské nebo otrocké práce, šetrnost k životnímu prostředí a pozitivní vztah firem ke společností, ve kterých podnikají vyjádřený například formou firemního dárcovství.

Pokud firma dokáže tato očekávání naplnit, dlouhodobě si stabilizuje svou pozici na trhu.

Firma, která se takto nechová, naráží na spotřebitelské bojkoty, pokles zisků, cen akcií a ztrátu důvěry.⁴ A právě důvěra je pro podnikání a pro ekonomiku jako takovou klíčová. Věrohodné důkazy v tomto ohledu přináší například teorie her, která modelově prokazuje, že ztráta důvěry vede ke ztrátě zisku a výhod pro všechny hráče. Stále více firem, včetně těch největších světových firem, je na tomto základě schopno vidět přímé souvislosti mezi CSR a svým obchodním růstem. Například v roce 2003 provedla auditorská společnost PriceWaterhouseCoopers společně s World Economic Forum výzkum, ve kterém 79% z tisíce světových výkonných ředitelů uvedlo, že „*společenská odpovědnost je pro dosahování obchodních zisků nezbytností.*“

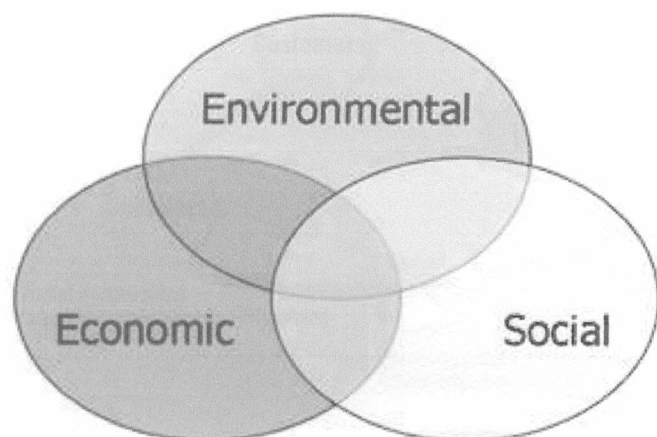
⁴ Příkladem jsou například bojkoty společností Nike a Shell. Společnost Nike se v roce 1997 stala v USA terčem bojkotu spotřebitelů za nedůstojné pracovní podmínky šiček, které pro firmu vyrábí obuv v Asii. Společnost Shell byla v roce 1995/96 bojkotována evropskými spotřebiteli za snahu potopit vytěženou ropnou plošinu Brent Spar do Severního moře. Spotřebitelské bojkoty nadnárodních koncernů probíhají s větší či menší intenzitou neustále, zejména ze strany nevládních organizací a dalších neformálních aktivistických skupin.

Významným motorem pro rozvoj oblasti společenské odpovědnosti firem se v posledních letech stali také investoři. Ti hledají pro své investice záruky stability a zhodnocení a mají zájem prostřednictvím svých investic podpořit určité hodnoty. Paralelně se CSR se zrodila nová oblast tzv. společensky odpovědného investování (Socially Responsible Investment – SRI).

1.2. Základní východiska CSR

CSR představuje nový přístup k podnikání, kdy se firma nezaměřuje pouze na ekonomické, ale také na sociální a environmentální aspekty své činnosti (tzv. *trojitá základna podnikání*, anglicky *triple-bottom-line*). Jsou-li všechny tyto tři aspekty v rovnováze, firma funguje optimálním způsobem a s optimálním ziskem.

Pojem *triple-bottom-line* v roce 1998 poprvé použil John Elkington z britské nevládní organizace Sustainability ve své knize *Kanibalové s vidličkami*⁵. Tento koncept se následně stal jedním ze základních stavebních kamenů CSR.

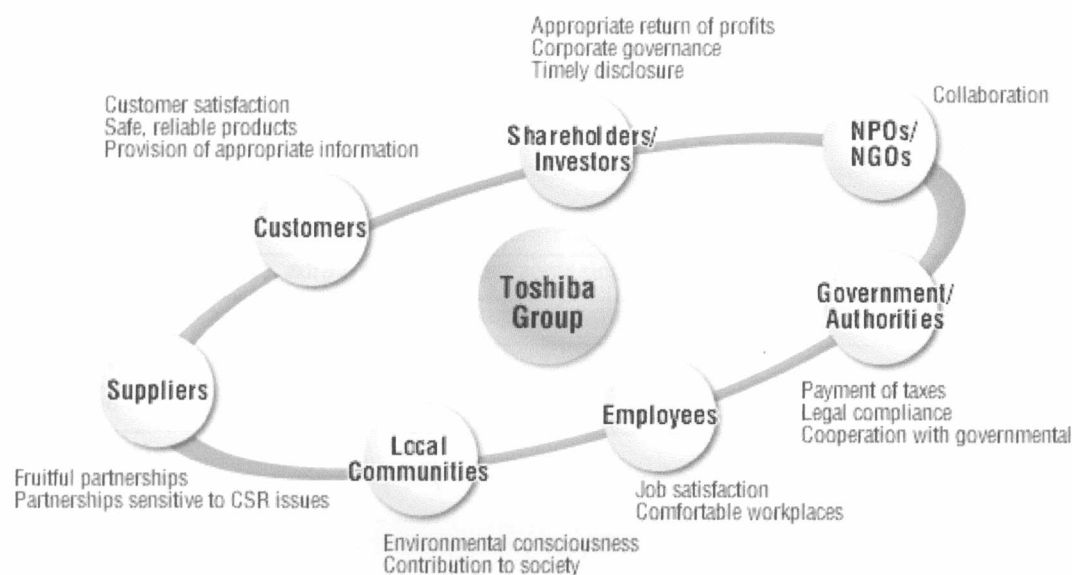

Obrázek číslo 1 – trojitá základna podnikání (triple bottom line) jako východisko pro CSR.

Grafické znázornění harmonického prolínání ekonomické, sociální a environmentální roviny podnikání.

⁵ Elkington, J: *Cannibals with Forks : The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. New Society Publishers, Canada 1998.

Druhým základním východiskem pro CSR je koncept *dialogu se stakeholders*. Termínem *stakeholders* jsou označovány všechny osoby, instituce či organizace, které mají vliv na chod firmy nebo jsou jejím působením ovlivněny. Skupina stakeholders v nejširším pojetí zahrnuje zákazníky, akcionáře, zaměstnance, obchodní partnery, dodavatele, zástupce státní správy a samosprávy, zájmové skupiny, média, odbory, mezinárodní organizace. Pro společenskou odpovědnost každé firmy by stakeholders a jejich názory a požadavky měly být základním referenčním bodem. Prostřednictvím dialogu s nimi by měla získávat podněty pro to, jakou společensky odpovědnou strategii stanovit, co je od ní očekáváno a kam zaměřit svou pozornost. Ilustračním příkladem je toto schéma z webové stránky firmy Toshiba. Zobrazuje stakeholders, které jsou pro firmu klíčové a způsob, kterým firma reflektuje na jejich požadavky a očekávání.

Obrázek číslo 2 – dialog se stakeholdery - <http://www.toshiba.co.jp/csr/en/policy/aim.htm>. Grafické znázornění způsobu, kterým japonská firma Toshiba reflektuje požadavky svých stakeholderů (nositelů oprávněného zájmu).

Třetím východiskem pro CSR je *princip dobrovolnosti*. Společensky odpovědné aktivity firmy realizují dobrovolně, nikoliv ze zákona. Pro tyto aktivity je charakteristický právě fakt, že jdou nad rámec zákonných povinností stanovených pro podnikání v dané zemi a prostředí.

1.3. CSR v praxi firem, přínosy CSR

Pro objasnění toho, co společenská odpovědnost znamená v praxi, uvedme její konkrétní projevy a to ve všech třech rovinách – ekonomické, sociální a environmentální.⁶

Ekonomická rovina CSR
Principy dobrého řízení firmy (corporate governance), etický kodex
Odmítnutí korupce
Transparentnost
Ochrana duševního vlastnictví
Vztahy s investory
Dodavatelsko-odběratelské vztahy
Vztahy se zákazníky
Kvalita a bezpečnost produktů či služeb
Sociální rovina CSR
Firemní filantropie a firemní dobrovolnictví
Zaměstnanecká politika, zdraví a bezpečnost zaměstnanců, vzdělání, rekvalifikace
Zaměstnávání minoritních a ohrožených skupin obyvatelstva
Rovnost žen a mužů
Odmítnutí dětské práce
Lidská práva
Environmentální rovina CSR
Ekologická výroba, produkty a služby (standardy řady EMAS a ISO 14000)
Ochrana přírodních zdrojů
Investice do ekologických technologií
Ekologická firemní kultura (recyklace, úspory energie atd.)

⁶ Založeno z části na kritériích investičního indexu Dow Jones Sustainability index a Zelené knize EU.

Přínosy CSR pro firmy

Společensky odpovědné chování firem je někdy mylně chápáno jako forma charity. Toto chápání je však velmi elementární a v zásadě mylné. CSR je oblastí, ze které firmy dokáží velmi dobře těžit. Kromě filosofického základu CSR (role podniku jako dobrého občana ve společnosti) je zde i silný obchodní základ.

O obchodních přínosech CSR dnes panuje poměrně široká shoda. Nedávné závěry Evropského fóra stakeholderů (série kulatých stolů, která za předsednictví Evropské komise sdružila zástupce zaměstnavatelů, zaměstnanců, odborů a neziskových organizací)⁷ shrnuly na základě dosavadních zkušeností všech zúčastněných přínosy CSR pro podniky následovně:

- **CSR jak možnost pro budování dobrých vztahů s klíčovými partnery v místě podnikání** a s tím související zajištění dlouhodobé udržitelnosti podnikání firmy a možnost podílet se na rozhodování ve věcech, které firmu přímo či nepřímo ovlivňují.
- **Přímé úspory plynoucí z efektivního environmentálního managementu.** V této sféře jsou přínosy CSR dnes již velmi dobře měřitelné. Například společnost KPMG ve Velké Británii zavedla komplexní ekologickou firemní politiku v pěti oblastech: voda, odpad, papír, energie, transport. Rok nato naměřila úspory ve výši 25 000 dolarů.
- **Získávání nových kvalitních zaměstnanců.**
Kvalitní lidé jsou často lidé velmi dobře informovaní. Řada z nich při výběru budoucího zaměstnavatele průkazně zohledňuje hodnoty a profil organizace, pro kterou by měli pracovat.
Například podle výzkumu britské výzkumné a konzultační agentury Industrial Society z roku 2000 82% dotázaných dospělých Britů souhlasí s tím, že by nechtělo pracovat pro organizaci, v jejíž hodnoty nevěří. 59% si vybralo svého současného zaměstnavatele na základě oblasti jeho činnosti a jeho hodnot. 66% souhlasí s předpokladem, že to, pro koho pracují a co dělají, předkládá ostatním obrázek o tom, jací sami jsou.
- **Pozitivní vnímání firmy u stávajících zaměstnanců.** U stávajících zaměstnanců se kvalitní CSR management odráží ve zvýšené loajalitě a produktivitě práce.
- **Posílení vnitřní firemní kultury.** Dlouhodobá a konzistentní společensky odpovědná politika firmy má pozitivní vliv na zlepšování firemní kultury.

⁷ European Multistakeholder Forum on CSR - blíže se této instituci zřízené z popudu Evropské komise věnuji v druhé části práce.

- **Úspory nákladů na management rizik.** Kvalitní CSR management umožňuje firmě lépe předvídat a zvládat možná současná i budoucí rizika podnikání.
- **Zvyšování hodnoty značky, zvyšování reputace.** Reputace a hodnota značky jsou jedněmi z nejdůležitějších tzv. nehmotných aktiv firmy, jejichž hodnota je však nezanedbatelná. CSR je nástrojem pro zvyšování hodnoty těchto nehmotných aktiv.
- **Inovace, učení se.** Dynamické a proaktivní firmy stále hledají příležitosti k vlastnímu zlepšování a inovacím. V tomto ohledu je CSR neomezeným polem možností.
- **Přímé úspory plynoucí ze zkvalitnění managementu.** Implementace CSR do firemní strategie je příležitostí nově se podívat na fungování firmy. To může napomoci k odhalení slabých míst a následnému zkvalitnění managementu.
- **Možnost odlišení od konkurence .** Výrobky firem dnes často dosahují stejné kvality i ceny. Je proto třeba hledat jiné cesty, jak se odlišit od konkurence, například prostřednictvím CSR aktivit.
- **Zvýšená atraktivita pro investory.** Řada investorů celosvětově vnímá kvalitní CSR management firem jako záruku stability pro své investice v těchto firmách.

Obrázek č. 3 Případová studie – uplatňování CSR a jeho přínosy v případě firmy The Co-operative Bank ve Velké Británii – www.bitc.org.uk.

Firma: The Co-operative Bank, Velká Británie - CSR jako součást firemní strategie

Charakteristika: Závazek banky fungovat jako společensky odpovědná organizace se datuje od vydání dokumentu „Etická politika“, který byl připraven na základě konzultací se zákazníky v roce 1992. V roce 1997 banka představila svůj program „Partnerský přístup k udržitelnému rozvoji“, v rámci něž identifikovala 7 skupin partnerů, které konzultuje v různých oblastech svého CSR. V roce 1998 banka vydala svou první zprávu o společenské odpovědnosti firmy. Tato zpráva byla připravena v konzultaci s partnery a byla jimi nezávisle ověřena. Zpráva z roku 2002 pak stanovuje 77 CSR cílů - u každého z nich je jmenována osoba zodpovědná za jeho splnění. Za své CSR aktivity dostala banka řadu ocenění.

Procesy/aktivity:

Výkonný ředitel banky, Mervyn Pedelty, je silným zastáncem udržitelného rozvoje. Prosazuje ho nejen v rámci řízení a provozu banky, ale i externě jako předseda dozorčí rady investičního indexu FTSE4Good, místopředseda organizace North West Business Leadership Team a člen předsednictva organizace Business in the Community. Banka spolupracuje (a v řadě případů také stála u zrodu) s řadou iniciativ, které pracují na vývoji sociálních, etických a environmentálních standardů. Hrála například klíčovou roli při tvorbě indexu společenské odpovědnosti AA1000 a při založení iniciativy GRI (iniciativa prosazující reportování společenské odpovědnosti firem).

Banka půjčuje peníze podnikatelům ve strukturálně slabých regionech, přičemž tyto půjčky převyšují běžné výše obdobných půjček poskytovaných ostatními bankami. V roce 2003 banka založila „Kooperativní fond“ ve výši 500 000 liber – prostředky jsou určeny na granty a půjčky, které pomohou rozvoji tzv. sociálního podnikání v regionech. Bankou darované finanční prostředky dosáhly výše 2,7% výnosů před zdaněním, což patří k nejvyšším objemům darů ve Velké Británii. Vedle toho vydala banka v roce 2002 partnerské kreditní karty pro 13 národních charitativních a neziskových organizací, které skrze ně ve výsledku získaly přes 1.2 miliónů liber.

Pravidelným nástrojem pro zjištění názorů zákazníků jsou dotazníky, ve kterých banka žádá i o zhodnocení své společenské odpovědnosti.

Přínosy pro firmu:

Za své společensky odpovědné aktivity banka obdržela řadu ocenění jako např. „Big Tick Award“ - cenu udílenou organizací Business in the Community. Banka ji obdržela za realizovaný regionální vzdělávací program.

Výzkum organizace New Economics Foundation z roku 2002 vyhodnotil The Co-operative bank jako banku, která požívá nejvyšší důvěry britských vyšších vrstev .

Výzkum skupiny BPRI Group ze stejného roku banku vyhodnotil jako firmu, která nejlépe demonstruje myšlenky a principy CSR.

Partnerský přístup k managementu banky byl v roce 2002 oceněn Britskou královskou cenou v kategorii „Byznys a udržitelný rozvoj“. Dvakrát za sebou byla banka ohodnocena organizacemi UNEP a ACCA za nejlepší zpracování zprávy o společenské odpovědnosti.

V roce 2004 se banka dostala do první ligy v oblasti péče o životní prostředí (hodnoceno na základě indexu Business in the Environment Index).

1.4. Mezinárodní rozměr CSR

Koncept CSR je výrazně podporován ze strany mezinárodních organizací, konkrétně Organizace spojených národů, Evropské unie a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). CSR je vnímáno jako nástroj, kterým může komerční sektor přispět k zajištění udržitelného rozvoje v globálním měřítku. Za zdroje dnešní podoby CSR jsou považovány následující klíčové mezinárodní úmluvy:⁸

- Deklarace lidských práv OSN (1948)
- Úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod (1950)
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech OSN (1966)
- Sociální charta Rady Evropy (1961, revize 1996)
- Deklarace z Ria (1992) o životním prostředí a rozvoji a navazující Agenda 21 (1992)
- Aarhuská konvence o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (1998)
- ILO deklarace základních principů a pracovních práv (1998)
- Směrnice OSN pro ochranu spotřebitele (1999)
- Charta základních práv EU (2000)
- OECD směrnice pro nadnárodní společnosti (1976, revize 2000)
- Iniciativa Global Compact Organizace spojených národů (2000)
- Strategie udržitelného rozvoje EU ze summitu v Gothenburgu (2001)
- Deklarace z Johannesburgu a navazující implementační plán (2002)

CSR v OSN

Na globální úrovni je CSR v současnosti propagováno a podporováno Organizací spojených národů. Konkrétním počinem OSN v tomto směru je iniciativa Global Compact, kterou v červenci roku 2000 vyhlásil přímo generální tajemník OSN Kofi Annan. Global Compact funguje jako mezinárodní síť sdružující agentury OSN (Nejvyšší komisariát pro lidská práva, UNEP, UNDP), nevládní organizace, zástupce více než tisícovky firem a zástupce dalších mezinárodních organizací (International Labour Organisation, World Business Council for

⁸ Zdroje: EMFS

Sustainable Development). Iniciativa navazuje na existující mezinárodní deklarace a klade si za cíl prosazení základních principů podnikání ve světě⁹:

Obrázek číslo 4 – principy iniciativy Global Compact organizace OSN.

Lidská práva

Princip číslo 1: Firmy by měly podporovat a respektovat ochranu základních lidských práv.

Princip číslo 2: Firmy by měly zabezpečit, že se žádným způsobem nepodílí na jejich porušování.

Pracovní standardy

Princip číslo 3: Firmy by měly respektovat svobodu sdružování a uznat právo na kolektivní vyjednávání.

Princip číslo 4: Firmy by měly eliminovat jakékoliv formy nucené práce.

Princip číslo 5: Nedovolit dětskou práci.

Princip číslo 6: Firmy by měly odstranit diskriminaci v zaměstnání.

Životní prostředí

Princip číslo 7: Firmy by měly podporovat ochranu životního prostředí.

Princip číslo 8: Firmy by měly podněcovat iniciativy propagující odpovědný přístup k životnímu prostředí.

Princip číslo 9: Firmy by měly podporovat vývoj a rozšiřování technologií ohleduplných k životnímu prostředí.

Protikorupční opatření

Princip číslo 10: Firmy by měly vyvíjet úsilí na potlačení všech forem korupce, včetně vydírání a úplatkářství.

Firmy z celého světa mají možnost se k iniciativě Global Compact připojit (a zavázat se tak k dodržování uvedených deseti principů) odesláním oficiálního a veřejného dopisu, který nejvyšší management firmy adresuje přímo generálnímu tajemníkovi OSN.

CSR v OECD

Další důležitou mezinárodní institucí, která propaguje a podporuje CSR, je organizace OECD (Organization for Economic Co-operation and Development). Organizace OECD je tvůrcem jednoho z klíčových dokumentů CSR - *Směrnice pro nadnárodní společnosti* (OECD Guidelines for Multinational Enterprises). Jejich první verze byla vypracována již v 70. letech 20. století. V roce 2000 byla vydána nová přepracovaná verze. Směrnice obsahují sadu doporučení

⁹ www.unglobalcompact.org

adresovaných nadnárodním korporacím, které působí na území států, jenž se ke Směrnícím přihlásily (vedle 30 zemích sdružených v OECD je to ještě 7 nečlenských zemí). Propagace Směrnice a monitoring jejich dodržování je v kompetenci vlád těchto států. V každé zemi je k tomuto účelu zřízeno národní kontaktní místo (NCP, national contact point), které má za úkol Směrnice propagovat a fungovat jako mediátor v případech, kdy je na nadnárodní korporaci podána stížnost za nedodržování Směrnice v dané zemi.

Směrnice mají široký tematický záběr. Vyzývají k větší transparentnosti firem a doporučují například, aby firmy podávaly informace v těchto oblastech:

- výsledky hospodaření firmy
- plány a cíle firmy
- vlastnické vztahy a hlasovací práva
- seznam členů správní rady a výkonného managementu
- předvídatelné rizikové faktory
- struktura řízení firmy

Na historii a současnost CSR na úrovni Evropské unie se podrobným způsobem zaměřím v následující části práce.

**Část druhá – Společenská odpovědnost firem – vývoj konceptu
v Evropské unii**

2.1. Historie konceptu CSR v EU – léta 1995 - 2002

CSR Europe

Evropská unie již od začátku 90. let 20. století, de facto od podpisu Maastrichtské smlouvy, výrazně propagovala a podporovala témata, která svým charakterem spadají do oblasti CSR. Jednalo se o témata jako například partnerská spolupráce mezi veřejným, privátním a občanským sektorem nebo otevřený pracovní trh, který nabízí rovné šance všem společenským skupinám. V roce 1996 pak tehdejší předseda Evropské komise Jacques Delors a několik vrcholných manažerů evropských firem iniciovali vznik organizace s názvem CSR Europe.

CSR Europe je evropskou expertní centrálou na problematiku CSR. Sídlí v Bruselu a sdružuje více než 60 firem z řad největších světových korporací. Má rovněž 19 národních partnerů v zemích EU. V České republice je jejím partnerem organizace Business Leaders Forum.

Mezi cíle CSR Europe patří:¹⁰

- napomáhat firmám na cestě k integraci principů CSR do firemní strategie (vývoj konkrétních nástrojů implementace CSR a poradenský servis)
- vyvíjet nástroje na měření přínosů společensky odpovědného chování firem
- ovlivňovat politické procesy v zájmu prosazení CSR
- zprostředkovávat výměnu zkušeností
- šířit povědomí o CSR prostřednictvím konferencí, seminářů a vydávání odborných publikací

Lisabonský summit 2000

V roce 2000 dostalo CSR prostor na Lisabonském summitu Evropské unie. Vrcholní představitelé EU zde poprvé apelovali na *smysl firem pro společenskou odpovědnost* a shodli se, že CSR představuje jeden z nástrojů pro dosažení cíle vytyčeného summitem „*učinit Evropu do roku 2010 nejdynamičtější a konkurenčně nejzdatnější znalostní ekonomikou na světě, zajišťující stálý ekonomický růst s větším počtem lepších pracovních míst a vyšší sociální soudržností.* „

Na Lisabonském summitu v roce 2000 také padlo rozhodnutí o strategické podpoře rozvoje CSR v Evropě.

¹⁰ zpracováno dle www.csreurope.org

Zelená kniha (Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility - 18/07/2001)

K výraznému zviditelnění tématu CSR však došlo až rok po Lisabonském summitu, v roce 2001 poté, co Evropská komise vydala Zelenou knihu s podtitulem *Evropský rámec pro společenskou odpovědnost firem*. Zelená kniha z roku 2001 obsahuje první evropskou definici CSR, která zní:

„CSR is a concept whereby companies integrate social and environmental concerns in their business operations and in their interaction with their stakeholders on a voluntary basis.

(Společenská odpovědnost firem znamená dobrovolnou integraci sociálních a ekologických hledisek do každodenních operací firmy a interakcí s okolím.)“

Tato základní definice CSR je dodnes platná a používaná. Podstatným rysem textu Knihy je fakt, že Evropská unie v něm vyjadřuje podporu **dobrovolnému**, nikoliv povinnému, legislativně vymahatelnému charakteru CSR (tak, jak v diskusi žádaly například nevládní organizace a odborové organizace). Důležité je i zdůraznění skutečnosti, že CSR aktivity firem v žádném případě nesmí nahrazovat platné právní předpisy, ale mají fungovat jako jejich nadstavba.

V Knize je také vedena diskuse o potřebě zabezpečit, aby CSR aktivity realizované firmami byly věrohodné. Tedy, aby se nejednalo o pouhé nástroje marketingu a public relations (PR) firem, ale o skutečně odpovědné firemní chování (v této oblasti opět sehrál roli silný tlak nevládních organizací).

Zvolený tón textu ilustruje následující citace:

„Tato Zelená kniha si klade za cíl zahájit širokou diskusi o úloze Evropské unie při propagaci společenské odpovědnosti firem na národní i mezinárodní úrovni. Zejména by se měla zaměřit na možnosti co nejlepšího využití existujících zkušeností, povzbuzení inovací a v neposlední řadě na zvýšení transparentnosti a důvěryhodnosti nástrojů hodnocení firemního CSR. Přístup, který je za tímto účelem navrhován, je přístup partnerský, kdy všichni důležití společenští aktéři dostanou v diskusi slovo. (strana 3)

Obecně vzato, by Evropská komise mohla podporovat společenskou odpovědnost firem v rámci svých programů a aktivit. Je však potřeba zaručit, že jakékoliv kroky v této oblasti budou v souladu s právem společenství a mezinárodními závazky. (strana 5)

Evropské instituce – Parlament, Rada ministrů a Komise – stejně jako Ekonomický a sociální výbor a Výbor regionů mohou stimulovat diskusi o CSR, vyjádřit politickou podporu a organizovat výměnu informací a znalostí o CSR.

Hlavní otázky s ohledem na úlohu EU jsou následující:

- *co může EU udělat pro propagaci CSR na evropské a mezinárodní úrovni?*
- *měla by EU ve spolupráci s klíčovými partnery vytvořit komplexní evropský rámec pro CSR?*
- *měla by EU určovat příklady dobré praxe v oblasti měření a hodnocení CSR praxe ve firmách? A pokud ano, jak? (strana 21)¹¹*

Zelená kniha byla předložena k volné diskusi a Evropská komise na ni obdržela více než 250 reakcí. Polovina z těchto reakcí pocházela z firemního sektoru. Jako příklad lze citovat reakci z firmy Ford (zkráceno, výběr):¹²

„Firma Ford jako nadnárodní korporace působící po celém světě nepodceňuje význam sociálních a environmentálních hledisek pro firemní strategické rozhodování. Proto se Ford velmi rád připojuje k debatě o této komplexní otázce CSR.

Naše stanovisko je v kostce následující:

- *CSR je významnou součástí konceptu udržitelného rozvoje, je potřeba vyhnout se oddělování těchto dvou konceptů, neboť to je potenciálně zavádějící.*
- *Pro podnikání je skutečně nezbytné sledovat harmonizaci ekonomických, sociálních a environmentálních aspektů činnosti firem, a to jak v krátkodobém, tak i v dlouhodobém horizontu.*
- *Pro každý jednotlivý podnikatelský sektor a pro každou jednotlivou firmu jsou však sociální a environmentální výzvy odlišné. Proto nelze nalézt jednotný přístup k CSR, který by vyhovoval všem. Nebylo by tedy ani vhodné snažit se o zavádění jednotných direktivních norem pro CSR.*

¹¹ Zelená kniha EU 2001. Volně přeloženo.

¹² Ford Motor Company's response to the European Commission's Green Paper on Corporate Social Responsibility dostupné na: http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/pdf/046-COMP_Ford_US_011218_en.htm

- *CSR musí vycházet z vůle firmy samotné. Progresivní firmy jsou již dlouhou dobu kreativní a dobrovolně rozvíjí oblasti, které jsou součástí CSR. Regulace v sobě nese riziko omezení této kreativity. CSR by proto mělo zůstat dobrovolnou aktivitou firem.*
- *Evropská unie může k rozvoji CSR nejlépe přispět tím, že bude toto téma veřejně propagovat a umožní na svém území výměnu příkladů dobré praxe v této oblasti. „*

Zelená kniha, přes svůj poměrně nejasný a váhavý tón, fakticky odstartovala celoevropskou debatu na téma CSR. V roce 2002 na Zelenou knihu navázalo Komuniké Evropské komise k CSR s podtitulem *Společenská odpovědnost firem: příspěvek podniků k udržitelnému rozvoji*.

Komuniké Evropské komise k CSR

Komuniké Evropské komise k CSR s podtitulem *Společenská odpovědnost firem: příspěvek podniků k udržitelnému rozvoji* podává první komplexní popis strategie Unie v oblasti CSR.

Opět zdůrazňuje dobrovolný charakter CSR a fakt, že CSR nemá být pouhou nadstavbou podnikání nýbrž jeho integrální součástí. Jinak řečeno, CSR by mělo být ukotveno v základech strategie podniků a nemělo by se omezovat jen na izolované charitativní aktivity firem tak, jak se tomu často děje. Komuniké znovu hovoří o úloze veřejných činitelů při propagaci a podpoře CSR. Zmiňuje se o možné úloze EU v oblasti sjednocení nástrojů měření a hodnocení CSR (standards a normy na ověření kredibility CSR), kterých je v současnosti nepřeberné množství. Hodnota těchto nástrojů je však často sporná a pro firmy je obtížné se v nich orientovat. Z komplexního textu opět vybírám ilustrativní citace:

„Komise navrhuje vystavit strategii podpory a propagace CSR na těchto principech:

- *uznání dobrovolného charakteru CSR*
- *nutnost zajištění kredibility a transparentnosti CSR aktivit firem*
- *angažmá Společenství zejména v těch oblastech, kde lze prostřednictvím CSR dosáhnout přidané hodnoty*
- *vyvážený a komplexní přístup k CSR – zohlednění ekonomických, environmentálních i sociálních aspektů CSR*
- *speciální pozornost je třeba věnovat potřebám malých a středních podniků*

- přístup a kroky Společenství musí být v souladu s existujícími mezinárodními dohodami a nástroji (například pracovní standardy Mezinárodní organizace práce ILO, Směrnice pro nadnárodní společnost organizace OECD).

Komise navrhuje realizovat kroky v následujících oblastech:

- zvyšování povědomí o pozitivních přínosech CSR podnikům a společností nejen v Evropě ale i ve světě, zejména v rozvojových zemích
- umožnění výměny zkušeností a příkladů dobré praxe CSR mezi podniky v rámci EU
- podpora výuky manažerských dovedností v oblasti CSR
- podpora rozšíření CSR mezi malé a střední podniky
- zprostředkování konvergence a transparentnosti CSR aktivit a nástrojů
- založení Evropského fóra stakeholderů pro širší diskusi o CSR
- širší integrace CSR do politik Společenství.

Komise je připravena zahrnout do implementace této strategie také kandidátské země EU.

CSR bude propagováno jako součást udržitelného rozvoje a v neposlední řadě jako součást dobrého chování firem v rozvojových zemích. (strana 9)“

Jak je patrné z citace v bodě 6, Komuniké v sobě zahrnuje požadavek na ustanovení Evropského fóra stakeholderů¹³ pro diskusi o CSR. Tato instituce vznikla v roce 2002.

¹³ anglicky European Multistakeholder Forum on CSR.

2.2. Historie konceptu CSR v EU – European Multistakeholder Forum on CSR (Evropské fórum stakeholderů pro otázky CSR) – léta 2002 – 2004

Evropské fórum stakeholderů bylo oficiálně založeno 16. října 2002 evropskou komisařkou pro sociální věci Annou Diamantopoulou a evropským komisařem pro podnikání a informační společnost Erkki Liikanenem.

V preambuli k cílům Fóra stojí:

„Společenská odpovědnost firem (CSR) může významně přispět k cílům, které stanovil Lisabonský summit v březnu 2000 a k Evropské strategii udržitelného rozvoje. CSR může rovněž napomoci propagaci základních pracovních standardů a zlepšení sociálního a environmentálního řízení firem v kontextu globalizace.“¹⁴

Hlavní cíle, které si Fórum stanovilo, byly následující:

- stát se platformou, která umožní výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe CSR
- shromáždit a monitorovat všechny doposud existující CSR nástroje a iniciativy
- přispět k lepšímu pochopení vztahu mezi CSR a udržitelným rozvojem
- prozkoumat vhodnost zavedení společných evropských principů pro CSR (s ohledem na existující evropskou legislativu a mezinárodní dohody)

Fórum fungovalo na bázi kulatých stolů (celkem 4) a účastnili se ho zástupci:

- evropské podnikatelské sféry

Organizace UNICE (Union of Industrial & Employers' Confederations of Europe), CEEP (European Centre of Enterprises with Public Participation and of Enterprises of General Economic Interest), UEAPME (European Association of Craft, Small & Medium-sized Enterprises), EuroCommerce, CSR Europe, CECOP (European Confederation of Workers' Cooperatives, Social Cooperatives & Participative Enterprises), ERT (European Round Table of Industrialists), EUROCHAMBRES, WBCSD (World Business Council for Sustainable Development).

- evropského odborového hnutí

Organizace Eurocadres/CEC, ETUC.

¹⁴ Preambule k cílům Fóra (Preamble to Forum Objectives, Composition & Operational Aspects adopted at Launch on 16 October 2002, http://forum.europa.eu.int/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data/en/csr%20ems%20forum.htm).

- evropských spotřebitelských organizací a organizací občanské společnosti

Organizace Platform of European Social NGOs, Green Eight, BEUC (European Consumers' Organisation), Amnesty International, FIDH (International Federation for Human Rights), Oxfam, FLO (Fairtrade Labelling Organisations International).

Předsednictví Fóra se ujala Evropská komise, Evropský parlament byl přizván jako pozorovatel. Dalšími pozorovateli byly například mezinárodní organizace OECD a ILO, iniciativa Global Compact nebo Evropská ekonomická a sociální rada.

Výchozí postoje účastníků Fóra

Základní postoje jednotlivých stakeholderů, se kterými vstupovali do diskuse, se od sebe celkem výrazně lišily.

Zástupci podnikatelského sektoru obecně uvítali vytvoření Fóra jako místa pro diskusi a výměnu zkušeností. Zdůraznili, že podnikatelský sektor má zájem přispívat k udržitelnému rozvoji v globálním měřítku, je však zároveň důležité si uvědomit, že jakákoliv debata o CSR musí vycházet z předpokladu, že se jedná o dobrovolnou iniciativu firem. Podle názorů podnikatelské sféry také nelze vytvořit univerzální model CSR, který by vyhovoval každé firmě bez ohledu na geografickou polohu, velikost a předmět jejího podnikání. Jakékoliv pokusy o zavedení jednotného standardu proto odmítají.

Zástupci odborového hnutí si od činnosti Fóra slibovali zejména vytvoření evropského rámce pro CSR založeného na evropském sociálním modelu. Odbory dále zdůraznily úlohu státu, který by měl zajistit, že CSR bude plošně aplikováno a nebude jen elitní záležitostí několika nejbohatších firem. CSR by podle odborových organizací mělo začínat především kvalitním sociálním dialogem.

Nevládní organizace uvítaly svou účast na jednání Fóra a fakt, že byly k jednání přizvány jako plnohodnotní partneři.

Organizace působící v sociální oblasti zdůraznily, že CSR nesmí nahradit existující legislativu, a že se jedná o globální otázku, nejen evropskou. Hlavní cíl Fóra spatřovaly v ustavení globálních CSR standardů, na jejichž základě by vznikl transparentní systém reportování a auditování CSR.

Nevládní organizace z oblasti environmentální podtrhly, že dobrovolný charakter CSR není dostačující pro zajištění pokroku směrem k udržitelnému rozvoji. Podle jejich názoru bude potřeba

více regulace a také zavedení plateb za využívání přírodních zdrojů, které nejsou zdarma, ale byly takto doposud vnímány.

Zástupci spotřebitelských organizací mluvili za svou oblast, kde považují za nejproblematictější skutečnost, že spotřebitelé mají doposud málo informací k tomu, aby mohli při nákupu činit informovaná rozhodnutí. Zdůraznili potřebu zvýšení transparentnosti ve výrobním řetězci u produktů i služeb. Zde by se podle jejich názoru měly více angažovat vlády národních států.

Nevládní organizace působící v rozvojových zemích zdůraznily, že CSR je mezinárodní záležitostí, nejen evropskou. Z jejich pohledu je v první řadě potřeba zajistit vymahatelnost existujících mezinárodních standardů a úmluv, které obsahují myšlenky CSR, ovšem nejsou dodržovány a jejich vymahatelnost je slabá.

Závěry Fóra¹⁵

Fórum realizovalo několik desítek pravidelných setkání po dobu dvaceti měsíců. Jeho stěžejním výstupem bylo potvrzení dobrovolného charakteru CSR. Evropská definice CSR¹⁶, která se poprvé objevila v Zelené knize v roce 2001, byla Fórem opětovně uznána jako platná.

Další doporučení, která se objevují v závěrečné zprávě jsou v kostce následující (výběr, volný překlad):

„Za účelem zvýšení obecného povědomí o CSR Fórum doporučuje následující:

- *všichni relevantní stakeholderi by se měli zasadit o zvýšení povědomí o CSR a jeho obsahu, k tomuto účelu by měly využít vlastních nástrojů (např. firemní kodexy, kolektivní dohody) a komunikačních kanálů*
- *všichni relevantní stakeholderi by měli zvážit spolupráci za účelem vzájemného učení se*
- *všichni relevantní stakeholderi by měli společně pracovat na vytvoření manuálu, který zmapuje nejdůležitější nástroje a principy CSR*
- *tyto informace by měly být určeny firmám (a to jak velkým, tak i malým a středním) a měly by být prezentovány v použitelné a srozumitelné podobě.*

¹⁵ Zpracováno dle *European Multistakeholder Forum on CSR. Final results and recommendations*. Brusel, 2004.

¹⁶ *CSR is a concept whereby companies integrate social and environmental concerns in their business operations and in their interaction with their stakeholders on a voluntary basis.*

Za účelem šíření informací o CSR Fórum doporučuje následující:

- *v maximální možné míře využívat internet pro výměnu informací o kredibilních nástrojích a iniciativách v oblasti CSR (bude iniciován vznik vlastního internetového portálu Fóra)*

Za účelem zlepšování znalosti v oblasti CSR Fórum doporučuje následující:

- *zaměření na srovnávací, kvalitativní výzkum, který bude prakticky využitelný pro firemní sektor a založený na případových studiích*
- *více výzkumu na mikroúrovni, který se zaměří na vztah mezi CSR, udržitelným rozvojem a konkurenceschopností firem*
- *více výzkumu v otázce zohledňování sociálních a environmentálních hledisek při zadávání veřejných zakázek a možného dopadu tohoto opatření*
- *více výzkumu, který se zaměří na dodavatelsko-odběratelské vztahy a přidané hodnoty, která vzniká při spolupráci malých a velkých firem*
- *více výzkum v otázkách vztahu CSR-corporate governance (správa a řízení podniků).*
- *průzkum možností, kterými lze komunikovat CSR informace zákazníkům, investorům a širší veřejnosti.*

Za účelem uvedení CSR do běžné praxe firem Fórum doporučuje následující:

- *posílit spolupráci stakeholderů a aspekt vzájemného učení se*
- *zvýšit dostupnost praktických, přímo použitelných informací v oblasti implementace CSR do podnikatelské praxe.*
- *CSR a s ním související témata by se měla stát součástí osnov v rámci vzdělávání budoucích i současných manažerů a studentů vysokých škol.*

Firmám, které usilují o integraci CSR do každodenní firemní praxe, Fórum doporučuje následující:

- *zavést nástroje, které jim umožní monitorovat potřeby vlastní i okolí a dopady jejich činnosti.*
- *učit se z takto získaných dat*
- *investovat do vzdělávání vlastních specialistů kteří jsou schopni chápat vztahy mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními aspekty činnosti firmy*
- *vytvořit systém interního vzdělávání a rozvoje kapacity v oblasti CSR.“*

Diskuse o úloze vlády v oblasti podpory a propagace CSR

Rozsáhlá diskuse se na půdě Fóra vedla i o primárním tématu této diplomové práce, kterým je úloha vlády/veřejné správy¹⁷ v oblasti podpory a propagace CSR. O této problematice se hovořilo na dvou úrovních - jednak na úrovni EU jako nadnárodní instituce, jednak na úrovni jednotlivých národních států EU. Tyto úrovně se však v diskusi často překrývaly.

V závěrech z jednání Fóra se jednoznačně uvádí, že veřejní činitelé nesou hlavní zodpovědnost za vytvoření příznivého prostředí, které podporuje udržitelný rozvoj. Evropský rámec pro udržitelný rozvoj představuje Lisabonská strategie a závěry jednání Evropské unie v Gothenburgu. Fórum proto doporučuje, aby instituce EU a vlády národních států razantně přikročily k implementaci cílů stanovených v Lisabonu a Gothenburgu.

EU vidí svou roli v propagaci udržitelného rozvoje jako klíčovou, a to jak v Evropě, tak i na globální úrovni. CSR chápe jako konkrétní nástroj, jehož prostřednictvím mohou firmy k udržitelnému rozvoji přispívat. Fórum uvádí, že EU a vlády národních států by firmám měly umožnit chovat se společensky odpovědně a to tím, že nastaví odpovídající legislativní rámec a ekonomické a sociální podmínky, které zajistí, že firmy budou z přijetí CSR strategie profitovat.

Úloha Evropské unie i vlád národních států spočívá mimo jiné i ve zvyšování povědomí o CSR a propagaci tohoto tématu. Zástupci podnikatelského sektoru by v tomto bodě úlohu EU a vlád viděli jako naplněnou. Naopak jiní účastníci Fóra (nevládní organizace, odbory) diskutovali, zda by nebylo vhodné environmentální a sociální kritéria zahrnout do výběrových řízení při zadávání veřejných zakázek (na evropské, státní i regionální úrovni). Pokud se uváží, o jak velký objem transakcí se jedná, je zřejmé, že CSR by touto cestou skutečně získalo velkou pozornost. Na tento návrh se však zdvihla vlna opozice ze strany podnikatelského sektoru, která v něm spatřuje potenciální nebezpečí pokřivení konkurence a okamžitého vyřazení řady uchazečů (zejména malých a středních podniků). Podobně účastníci Fóra nedosáhli shody v otázce, zda by strukturální fondy EU a jiné programy EU měly nějakým způsobem zohledňovat CSR.

Další návrhy v otázkách úlohy vlády směrem k podpoře CSR, které zazněly zejména ze strany nevládních organizací a odborů, byly například následující:

- je možné zohledňovat kritéria CSR při vládních nákupech zboží a služeb
- je možné propagovat téma CSR při udělování vývozních úvěrů

¹⁷ V textu, který shrnuje závěry jednání Fóra je používán jak pojem *government*, tak i pojem *public policies*.

- je možné pomáhat CSR nástroji daňové politiky (vyšší zdanění neodpovědných/ daňové úlevy odpovědným firmám)
- je možné zohledňovat principy CSR v rámci mezinárodních obchodních dohod.

Ani v těchto oblastech však nebylo dosaženo shody, neboť většinou narazily na nesouhlas zástupců podnikatelské sféry. Ti se silně ohradili proti využívání konceptu CSR jako schůdku k další regulaci podnikání.

Shody bylo nicméně dosaženo v otázce uplatňování principů společenské odpovědnosti v rámci vlastního fungování EU a vlád členských států. Tyto instituce jsou také zaměstnavateli a zákazníky, měly by proto jít příkladem.

2.3. Historie konceptu CSR v EU - Roadmap a obnovený Lisabonský proces – léta 2004 -2005

V roce 2005 Evropská unie přikročila k revizi poločasu Lisabonského procesu. Evropská komise si nechala od bývalého ministerského předsedy Nizozemí Wima Koka vypracovat zprávu o stavu naplňování cílů Lisabonu. Tato zpráva nevyzněla příliš optimisticky. Většina z řady reformních doporučení Lisabonu nebyla implementována. Jedním z důvodů neúspěchu byla i skutečnost, že těchto doporučení bylo příliš mnoho. Balíček reforem obsahoval 28 hlavních cílů se 120 dílčími cíli a 117 indikátory. Proto EU přistoupila k revizi Lisabonské strategie vydáním nového, značně redukovaného dokumentu s názvem *Integrované směry pro léta 2005-2008*.

European Roadman for Businesses

Organizace CSR Europe jako zástupce podnikatelské sféry reagovala na obnovený Lisabonský proces vydáním vlastní doplňkové strategie zaměřené specificky na oblast CSR s názvem *Evropská mapa pro podniky na cestě k udržitelnému a konkurenceschopnému podnikání*.¹⁸

Strategie vyšla v březnu 2005 a obsahuje 5 hlavních cílů a 5 cest k jejich dosažení (zkráceno, volný překlad):

- *„CSR představuje cestu ke zvýšení konkurenceschopnosti firem. Podnikatelé mají zájem tento vztah lépe prozkoumat a tímto směrem investovat prostředky.*
- *Podnikatelé mají zájem sdílet mezi sebou příklady nejlepší praxe CSR.*
- *Podnikatelé mají zájem prosadit v rámci fungování firem rovné příležitosti a koncept tzv. různorodosti zaměstnanců (zaměstnávání osob různého věku, pohlaví, rasy, včetně osob s postižením či jinak znevýhodněných).*
- *Podnikatelé mají zájem více investovat do technologií, které chrání zdraví a bezpečí nejen zaměstnanců, ale i běžných občanů v místě podnikání.*
- *Podnikatelé mají zájem snížit energetickou náročnost fungování podniků, recyklovat materiály a snižovat emise.“*

¹⁸ V originále *A European Roadmap for Businesses, Towards a Sustainable and Competitive Enterprise*.

Zástupci podnikatelské sféry si tímto způsobem sami pro sebe vytyčili cíle, které považují za relevantní a vyzvali EU a vlády národních států, aby překročily k reálnému naplňování Lisabonské strategie.

Aktivity evropského komisaře pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Vladimíra Špidly

Zatím poslední vývoj na úrovni Evropské unie představují aktivity evropského komisaře pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Vladimíra Špidly, který společně s místopředsedou Komise a evropským komisařem pro podnikání Günterem Verheugenem připravuje nové Komuniké v oblasti CSR. Toto Komuniké by Evropská komise měla přijmout na jaře roku 2006.¹⁹ Již v prvotních diskusích bylo zdůrazněno, že Komuniké v žádném případě nepůjde směrem k větší regulaci podnikání.

Hlavní část nového Komuniké bude tvořit představení projektu tzv. Aliance pro CSR, která by měla být platformou setkávání EU a podnikatelského sektoru nad otázkami CSR. V připravovaném textu se například říká (volný překlad):

„Pro zajištění prosperity, blahobytu a rovných příležitostí v časech rapidních změn a rostoucí komplexnosti je třeba ustavit fungující politický rámec pro setkávání Unie a evropských firem, které se snaží podnikat v souladu se zásadami udržitelného rozvoje. (str. 2) Aliance je založena na oboustranné shodě, že CSR zůstane primárně dobrovolnou iniciativou firem. (str. 2) Nyní je více než kdy dříve důležité, aby evropské podnikatelské kruhy byly ochotny a připraveny přijmout společenskou odpovědnost a vynasnažily se ustavit CSR jako evropský model podnikatelského chování. (str. 1)

Nastal čas učinit EU příkladem dokonalého CSR. Aliance byla vytvořena proto, aby tuto vizi naplnila. (str. 4)“

Snaha ustavit identitu CSR na základě jeho prezentace jako evropského modelu podnikání, je z mého pohledu dobrou strategií, neboť má potenciál dát široce rozkročnému a spíše intuitivně chápanému pojmu CSR hmatatelnější obsah, se kterým se firmy snad budou moci lépe ztotožnit.

¹⁹ V době psaní tohoto textu nebylo Komuniké ještě k dispozici.

Část třetí - Role a možnosti vlád členských států EU v oblasti propagace a podpory CSR (příklady z praxe)

Návrhy týkající se role vlády při propagaci konceptu společenské odpovědnosti firem, které zazněly v rámci Evropského fóra stakeholderů k CSR, zůstaly pouze ve stadiu diskuse.

Fórum nedošlo k jasné shodě v otázkách toho, co konkrétně by bylo vhodné za účelem podpory a propagace CSR činit v celoevropském i národním kontextu.

Na úrovni vlád jednotlivých států EU však již řada aktivit probíhá. Velmi aktivní je v tomto ohledu například britská vláda, která má od roku 2000 specializovanou ministerskou funkci pro CSR a od roku 2001 pravidelně vydává vládní zprávu v oblasti CSR, kde definuje priority pro následující období. Francouzská vláda zase například legislativně ukotvila existenci tzv. sociálních podniků, které jsou charakteristické tím, že nejsou veřejně obchodovatelné a minimálně 1/3 jejich zaměstnanců tvoří osoby hendikepované či jinak znevýhodněné na trhu práce. Označení sociální podnik umožňuje zákazníkům a dodavatelům na první pohled poznat, že daný podnik funguje na základě principů společenské odpovědnosti firem. Tyto podniky využívají speciální formy vládní podpory a jejich častými investory jsou penzijní fondy.

Odpovědi na klíčovou otázku PROČ by vlády národních států měly podporovat a propagovat koncept CSR, jsou dle mého názoru v zásadě tři.

- je nesporné, že myšlenka firemní odpovědnosti ke společnosti (a její konkrétní naplnění) je věcí veřejného zájmu
- podpora odpovědnosti firem je přímou součástí množství mezinárodních závazků vlád (EU, OECD, ILO)
- CSR se přímo protíná s řadou priorit veřejné politiky, jako například boj s nezaměstnaností, zajištění trvale udržitelného rozvoje či rozvíjení konkurenceschopnosti národní ekonomiky. Splnění těchto společenských cílů jednoduše není možné bez součinnosti s firemním sektorem. V zájmu vlád by proto mělo být vytvoření takových podmínek, kdy by odpovědné chování firem bylo stimulováno a kdy by firmy mohly z přijetí společensky odpovědné strategie profitovat na různých úrovních. Vlády by se zároveň mohly ve vytipovaných prioritních oblastech zaměřit na přímou součinnost postupu s firemním sektorem, neboť jeho potenciál je obrovský a v řadě momentů převyšuje potenciál sektoru veřejného.

3.1. Analýza států EU z hlediska vládní podpory a propagace CSR

Na následujících stránkách bude analyzováno celkem 13 zemí Evropské unie z hlediska jejich přístupu k podpoře a propagaci CSR. K analýze byly vybrány ty země, jejichž vlády se oblasti CSR systematickým způsobem věnují.

Analýza každé jednotlivé země je rozdělena do tří částí. První část je zaměřena na popis těch aktivit vlád, jejichž účelem je zvyšování povědomí o CSR, neboť všechny vlády analyzovaných států EU se shodně snaží o zvýšení obecného povědomí o CSR. Malé povědomí o této problematice představuje problém v každé ze zkoumaných zemí. Druhá část se soustředí na praktické politiky vlád vedoucí k prosazení CSR (například legislativní akty, formulace národních strategií zaměřených na CSR, finanční dotace v oblasti CSR, zvýhodňování odpovědných firem při vládních nákupech a zadávání veřejných zakázek apod.).

Poslední část pak zahrnuje ostatní aktivity vlád národních států, které nelze zařadit ani do jedné ze dvou předešlých kategorií.

V závěru kapitoly se na základě zkušeností z prezentovaných zemí pokusím o sestavení obecného modelu, který bude souhrnně ilustrovat přístup vlád analyzovaných evropských zemí k propagaci a podpoře CSR.

Model bude pokusem dát odpověď na otázku JAK lze postupovat, pokud se vláda snaží o praktické prosazení komplexního konceptu, jakým CSR bezesporu je.

Metodologická poznámka:

Při rešerších a psaní této kapitoly jsem čerpala z aktuálních informací o politikách jednotlivých analyzovaných zemí, které vydala ve svých publikacích Evropská komise.²⁰ Dále jsem čerpala z oficiálních vládních dokumentů zkoumaných evropských států. Časovou hranicí analýzy je rok 2004.

²⁰ *Corporate Social Responsibility – National public policies in the European Union* (2004). Luxembourg Office for Official Publications of the European Communities.

The role of public policies in promoting CSR. EU Presidency Conference. (2004). Italian Ministry of Labour and Social Affairs.

Belgie

Belgická vláda se tématu CSR v posledních letech intenzivně věnuje a přijala řadu opatření, která by měla napomoci stimulovat odpovědné chování firem. Opatření jsou kombinací maximální snahy o dodržování mezinárodních závazků vlády (konvence organizace OECD a Mezinárodní organizace práce – ILO), přímých zákonných opatření a řady podpůrných opatření.

Zvyšování povědomí o CSR

- V roce 2001 pozval vlámský ministr práce a turismu ke společnému stolu zástupce firemního sektoru, neziskového sektoru, akademické sféry a odborů pro diskusi nad otázkami trvale udržitelného podnikání. Ze setkání vzešly 3 pracovní skupiny, které měly za úkol zpracovat zadaná témata (různorodost zaměstnanců v podnikání, otázky celoživotní vzdělávání, efektivní spolupráce firem a jejich stakeholderů) a shromáždit příklady nejlepší praxe z firem podnikajících v Belgii. Práce skupin byla zveřejňována na stránkách Ministerstva.
- Konference na téma CSR – během evropského předsednictví Belgie v druhé polovině roku 2001 uspořádala belgická vláda ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Evropské komise pro zaměstnanost a sociální otázky rozsáhlou konferenci, která se věnovala tématu společenské odpovědnosti firem.

Praktické politiky podporující CSR

- V roce 2002 schválil belgický parlament zákon, na jehož základě mají firmy, které se hlásí ke společensky odpovědnému způsobu podnikání, možnost žádat o udělení tzv. sociální známky, která je garantována vládou. Certifikační proces uchazečů je založen na osmi základních pracovních standardech mezinárodní organizace ILO. Zájemce musí prokázat, že jsou tyto standardy dodržovány v celém výrobním řetězci, všemi subdodavateli. Znamka je udílěna Ministerstvem hospodářství na maximálně 3 roky. Nositelé známky jsou pravidelně kontrolováni inspekcí Ministerstva. Ministerstvo každý rok podává v této oblasti souhrnnou zprávu parlamentu.

- V roce 1991 byl přijat zákon, který zakazuje klamavou reklamu v oblasti ochrany životního prostředí a v sociální oblasti, neboť tato témata byla bez reálného základu zneužívána pro marketing. Monitoring dodržování zákona provádí speciální ministerská komise.
- V roce 2002 vznikla Rada vlády pro udržitelný rozvoj, která je poradním orgánem vlády v otázkách udržitelného rozvoje a implementace mezinárodních závazků jako například Agenda 21 nebo mezinárodní konvence o klimatických změnách.
- V roce 2001 schválila belgická vláda zavedení tzv. sociální klauzule na dlouhodobé veřejné zakázky od objemu 10 mil. belgických franků. Účelem klauzule je pozitivní diskriminace občanů znevýhodněných na trhu práce (např. dlouhodobě nezaměstnaní či tělesně postižení spoluobčané), kteří musí být na realizaci zakázky v určitém procentu zaměstnáni.
- Vedle sociální klauzule jsou v rámci výběrových řízení na veřejné zakázky uplatňována také environmentální kritéria. Je prováděno hodnocení environmentálního profilu jak žadatelů, tak i jimi nabízených řešení.

Další

- Společensky odpovědné investování (SRI) – v roce 2003 by přijat nový zákon (Loi Pensions Complémentaires), který reguluje činnost penzijních fondů. Správci těchto fondů jsou povinni ve výroční zprávě informovat, do jaké míry v rámci svých investičních strategií zohledňují etická, sociální a environmentální hlediska.
- Vláda se zavázala k aktivní propagaci *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti*. Národní kontaktní místo pro OECD Směrnice funguje při Ministerstvu průmyslu a řešilo od svého vzniku přes 20 případů stížnosti na porušování Směrnice.
- Belgická vláda podporuje rovněž práci mezinárodní organizace ILO. Snaží se například zajistit, aby organizace ILO měla reálnou možnost kontroly nad vznikajícími pracovními kodexy belgických firem, které se na standardy ILO odvolávají.

Dánsko

Dánská veřejná politika je tradičně velmi sociálně orientována. Ve středu zájmu vlády stojí především udržení zaměstnanosti včetně posílení zaměstnávání znevýhodněných skupin obyvatel. Přístup dánské vlády má výrazně mezisektorový charakter. Vláda se snaží konzultovat a do řešení přímo zapojit také soukromý a občanský sektor. V oblasti životního prostředí patří Dánsko mezi země s jednou z nejvyšších úrovní jeho ochrany.

Zvyšování povědomí o CSR

- Dánské Ministerstvo hospodářství a podnikání dostalo v roce 2004 do své kompetence formulování národní CSR strategie.
- V roce 1994 uspořádala dánská vláda rozsáhlou kampaň nazvanou *Náš společný zájem – společenská odpovědnost firemního sektoru*. Kampaň se snažila poukázat na skutečnost, že udržení prosperity a blahobytu dánské společnosti není pouze záležitostí veřejného sektoru, ale je též otázkou odpovědnosti firemního sektoru a občanů samotných.
- Vláda dlouhodobě financuje Dánský výzkumný ústav společenských věd, který na její zadání realizuje rozsáhlý výzkum zaměřený na otázky zaměstnanosti a CSR. Institut vydává každoročně výroční zprávu, která obsahuje závěry tohoto výzkumu.
- Ministerstvo pro imigraci a asimilaci každoročně udílí cenu za příkladnou snahu firem o uplatnění imigrantů na trhu práce. Uplatnění imigrantů je časté v rámci tzv. PPP projektů – projektů partnerství veřejného a privátního sektoru.
- Během evropského předsednictví Dánska v druhé polovině roku 2002 uspořádala dánská vláda ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Evropské komise pro zaměstnanost a sociální otázky rozsáhlou konferenci, která se věnovala tématu společenské odpovědnosti firem a současné situaci v této oblasti v Evropě.

- Zákonem z roku 1999 je stanovena povinnost místních samospráv ustavit tzv. Koordinační výbor pro preventivní opatření na trhu práce. Tento konzultační výbor se skládá ze zástupců samosprávy, místních podniků, odborů a místních občanských organizací. Jeho úkolem je monitoring aktuálního vývoje na trhu práce v regionu a přijímání nutných opatření.
- Jako poradní orgán dánské vlády funguje Národní rada pro zaměstnanost, která se skládá ze zástupců odborů, podnikatelských organizací, místních samospráv a rady zdravotně postižených.
- Ministerstvo sociálních věcí v roce 1996 ustavilo Národní síť výkonných ředitelů, která sdružuje 16 zástupců výkonného managementu státních i privátních firem. Sdružení funguje jako ministerský poradní orgán v otázkách politiky na trhu práce, CSR, a asimilační politiky imigrantů. Sdružení každoročně uděluje cenu firmám s příkladnou společensky odpovědnou politikou. Od roku 1997 začaly obdobné sítě vznikat i regionálně.
- V roce 1998 dánská vláda založila organizaci s názvem Kodaňské centrum (The Copenhagen Centre), která však funguje nezávisle na vládě. Náplní práce Kodaňského centra je vedení informační kampaně o CSR a budování mezisektorových partnerství za účelem koordinovaného zlepšování sociální situace ve strukturálně slabých regionech.
- Vláda zřídila speciální fond, z nějž lze čerpat podporu na společensky odpovědné projekty s aspektem mezisektorové spolupráce. Do roku 2004 bylo podpořeno přes 200 společensky prospěšných projektů, na nichž se podílely firmy a místní samospráva.
- Ministerstvo životního prostředí v roce 1995 vydalo nařízení, které ukládá největším znečišťovatelům povinnost každoročního povinného reportování vybraných údajů z environmentální oblasti (například odběr vody, elektřiny, údaje o chemických látkách používaných při výrobě, detaily způsobu těžby nerostných surovin, způsob zpracování oceli, plastů, dřeva, způsob ochrany zaměstnanců při práci s nebezpečným materiálem apod.). Toto nařízení bylo revidováno v roce 2001. Podle nového nařízení by firmy měly přikládat též informace o vývoji v sociální oblasti. Některé firmy (v závislosti na výši obrátu a počtu zaměstnanců) mají nadto povinnost informovat o

budoucí strategii a opatření, která chystají za účelem zvýšení ochrany životního prostředí nebo odstranění dopadů své činnosti na životní prostředí.

- V srpnu roku 2001 vydalo Ministerstvo sociálních věcí soubor směrnic pro sociální a etický reporting. Směrnice představují vodítko pro veřejné či privátní instituce, které se rozhodnou přikročit k monitorování a zveřejňování údajů tohoto charakteru.
- Ministerstvo pro zaměstnanost se ve spolupráci s odbory a zaměstnaneckými organizacemi podílelo na tvorbě praktické příručky pro sociální reporting malých a středních podniků. Příručka podává přehled o způsobech reportování a přínosech tohoto procesu pro firmy.
- V roce 2000 byl Ministerstvem sociálních věcí vytvořen nástroj nazvaný *Social Index*, na jehož základě mohou firmy provést sebehodnocení v sociální oblasti svého podnikání. Metoda sebehodnocení probíhá formou otázek a odpovědí, které prochází jak vedení firmy tak jeho zaměstnanci. Na celý proces dohlíží externí auditor. Výsledek velmi přesvědčivě hovoří o stupni odpovědnosti firmy v sociální oblasti a může být použit pro účely komunikace či marketingu firmy.
- V roce 2001 schválil dánský parlament zákon, který umožňuje zadavatelům veřejných zakázek vyžadovat po výhercích zakázky splnění určitých závazků v sociální oblasti.

Další

- Dánská vláda se zavázala k aktivní propagaci *OECD Směrnic pro nadnárodní korporace*. Národní kontaktní místo je zřízeno při Ministerstvu práce a skládá se ze zástupců tripartity.

Finsko

Finsko je podobně jako Dánsko zemí s vysokou životní úrovní a dlouhou tradicí sociální politiky. Řada finských firem si celosvětově získala pověst vysoce společensky odpovědných firem, například firmy Nokia nebo Elisa Corporation. Z iniciativy 11ti finských firem vznikla asociace nazvaná Síť odpovědných dovozců. Firmy zapojené v této asociaci musí podepsat deklaraci o dodržování etických principů a kvality při dovozu. Činnost iniciativy je koordinována Finskou hospodářskou komorou.

Zvyšování povědomí o CSR

- V roce 2001 vzniklo Finské etické fórum, které sdružuje zástupce firemního sektoru, odborů, církví a vlády. Fórum se schází několikrát ročně za účelem diskuse o otázkách podnikatelské etiky a CSR.
- Od roku 1996 je každoročně udělena cena za nejlepší sociální a environmentální reporting. Cenu mohou obdržet firmy, které vytvořily nejlepší výroční zprávu o své společenské odpovědnosti. Cenu mohou obdržet také veřejné instituce, nevládní organizace nebo organizace zabývající se výzkumem veřejného mínění, které kvalitně informují o oblasti CSR. Na organizaci ceny se podílí Asociace pro komunikaci o životním prostředí, deník Financial Daily a Ministerstvo životního prostředí.

Praktické politiky podporující CSR

- Národní kontaktní místo pro *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti* bylo ve Finsku zřízeno nařízením vlády z roku 2001. Jeho činnost je koordinována Ministerstvem průmyslu a obchodu a podílí se na ní zástupci dalších ministerstev a sociálních partnerů.
- V dubnu 2003 organizovalo národní kontaktní místo konferenci, která informovala o strategii EU v oblasti CSR a roli vlády při propagaci konceptu společenské odpovědnosti firem. Výstupy této konference sloužily jako podklady pro vytváření vládního programu na podporu CSR, který je v kompetenci Ministerstva průmyslu a obchodu.

- *Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti* jsou vládou propagovány v přímé souvislosti s udílením vládních vývozních úvěrů. Podniky, které jsou příjemci této formy vládní podpory, se písemně zavazují dodržovat kritéria Směrnic.

Francie

Zvyšování povědomí o CSR

- Během francouzského prezidentství skupiny G8 v roce 2003 byly aktivně propagovány principy mezinárodních organizací ILO, OECD a OSN. Vznik iniciativy OSN Global Compact²¹ byl francouzskou vládou finančně podpořen částkou 100 000 Euro. Francouzské firmy byly vyzvány, aby se k iniciativě Global Compact připojily.

Praktické politiky podporující CSR

- V rámci vládního programu boje proti diskriminaci byla podepsána dohoda o dlouhodobém partnerství veřejného a privátního sektoru v boji s diskriminací.
- V květnu 2001 došlo ve Francii k prosazení průlomového zákona tzv. Nového ekonomického nařízení (zákon číslo 2001-240, odstavce 116). Všechny veřejně obchodovatelné firmy jsou na jeho základě povinny reportovat údaje ze sociální a environmentální oblasti. Výroční zprávy těchto firem musí obsahovat informace o tom, jakým způsobem se firma stará o sociální a environmentální dopady svého působení. Zákon se vztahuje i na aktivity francouzských firem mimo francouzské území. Speciálním dekretem byl ustaven soubor indikátorů (kvalitativních i kvantitativních), které je třeba reportovat.

V oblasti sociální se jedná například o údaje zahrnující počet zaměstnanců, počet úvazků na dobu určitou a na dobu neurčitou, včetně analýzy vývoje zaměstnanosti ve firmě (propouštění, předčasné důchody, nábor, informace o přesčasech), údaje o vývoji platů, výdajích na zaměstnanecké benefity, realizace politiky rovnosti příležitostí pro ženy a muže, uplatňování kolektivní smlouvy, realizace opatření pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, způsob angažmá firmy v regionu (například spolupráce s místními nevládními organizacemi podpora těchto organizací) a další.

²¹ Více k iniciativě Global Compact viz str. 10-11.

V oblasti environmentální se jedná například o informace týkající se spotřeby vody a energie (a popis opatření vedoucích ke snížení této spotřeby), nakládání s přírodními surovinami, míře emisí vypouštěných do vzduchu a půdy či informace o množství finančních prostředků vynaložených na snížení dopadu produkce firmy na životní prostředí.

- V roce 2003 byla přijata vládní *Strategie udržitelného rozvoje* a vytvořena Národní rada pro udržitelný rozvoj, která je tvořena 90ti experty ze různých sektorů. Každé Ministerstvo musí nominovat vlastního vysoce postavené úředníka, který bude v rámci Ministerstva principy Strategie prosazovat.
- Je plánována alokace finančních prostředků na přímou podporu firem, které se rozhodnou pro implementaci principů CSR a udržitelného rozvoje.
- V rámci *Strategie udržitelného rozvoje* budou alokovány prostředky na výzkum uplatňování principů CSR malými a středními podniky.
- Od roku 2001 je zákonem stanovena povinnost zohledňovat sociální a environmentální kritéria v rámci zadávání veřejných zakázek. Je plánováno větší zpřísnění této oblasti.
- Ministerstvo práce organizuje pravidelná setkání s podniky, sociálními partnery a představiteli akademické sféry. V rámci těchto setkání probíhá diskuse o nových trendech v oblastech úzce souvisejících se CSR jako například vzdělávání a rozvoj zaměstnanců, věkový management, předávání zkušeností mezi věkovými skupinami apod.

Další

- Francouzské národní kontaktní místo pro *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti* je složeno ze zástupců několika ministerstev. Pravidelně řeší stížnosti na porušování Směrnic.
- Francouzské firmy, které se uchází o vládní vývozní úvěry či investiční záruky, jsou o OECD Směrnících informovány formou oficiálního vládního dopisu a musí podepsat prohlášení, že se Směrnicemi seznámily.
- Společensky odpovědné investování (SRI) – zákonem o penzijních fondech z roku 2001 byla stanovena povinnost fondů reportovat způsob, kterým zohledňují sociální a environmentální kritéria v rámci svých investičních rozhodování. Tyto informace musí

být zveřejněny ve výročních zprávách penzijních fondů. V roce 2002 byl z iniciativy odborů ustaven Výbor pro spoření zaměstnanců, který tvoří 4 hlavní francouzské odborové organizace. Výbor kontroluje, jakým způsobem jsou investovány důchodové úspory zaměstnanců a dává doporučení pro co nejbezpečnější investování.

- Výbor uděluje známku kvality finančním produktům, které splňují kritéria kvalitního finančního, sociálního a environmentálního managementu.

Irsko

Irská vláda má zájem na budování dlouhodobých partnerských vztahů se všemi relevantními zájmovými skupinami (stakeholdery) za účelem řešení společných problémů, jakými je například nezaměstnanost nebo integrace společenských skupin znevýhodněných na trhu práce. Z iniciativy vlády jsou za tímto účelem zakládány partnerské iniciativy, které přivádí ke společné diskusi zástupce veřejné, firemní i občanské sféry.

Zvyšování povědomí o CSR

- Irská vláda podpořila založení podnikatelského sdružení Business in the Community, které si klade za cíl širší prosazení principů CSR do firemní praxe.
- V roce 2000 vláda podpořila založení Národní dobrovolnické rady, která se soustředí na tvorbu konkrétních doporučení, která mohou stimulovat rozvoj dobrovolnictví v Irsku. Mezi doporučeními je například doporučení na podporu tzv. firemního dobrovolnictví.²²

Praktické politiky podporující CSR

- V roce 2001 bylo z iniciativy vlády založeno Národní centrum pro partnerství a výkon. Cílem Centra je fungovat jako platforma pro výměnu zkušeností a společnou akci privátního a veřejného sektoru.
- Od roku 1993 funguje vládou založené Národní ekonomické a sociální fórum, které sdružuje zástupce vlády, samosprávy, firemního sektoru, odborů, nevládních

organizací a dalších partnerů. Hlavní náplní činnosti této instituce je formou konzultací zajišťovat celonárodní konsensus v otázkách hospodářské a sociální politiky (například v otázkách nezaměstnanosti, rovných příležitostí apod.).

- Irská národní agentura pro rozvoj podnikání úzce spolupracuje s irskými firmami na rozvoji aspektů CSR, zejména v oblasti environmentální. Firmy, které jsou klienty agentury, mohou žádat o příspěvek na zavedení systému environmentálního managementu. Agentura pro rozvoj podnikání dále udílí granty irským malým a středním podnikům určené na rozvoj ekologických aspektů výroby.
- V lednu roku 2003 byla schválena vládní *Strategie udržitelného rozvoje*, která se mimo jiné věnuje oblasti dopadů činnosti podniků na životní prostředí (klimatické změny). Ve Strategii je přímo formulován závazek vlády věnovat se podpoře a propagaci CSR (konkrétně například podporovat podniky při tvorbě CSR strategie a její následné implementace).
- V oblasti firemního řízení lidských zdrojů byl Irskou vládní agenturou pro vzdělání a rozvoj vytvořen standard *Kvalita v lidech*. Firmy se mohou ucházet o akreditaci na základě tohoto standardu.

Další

- Zákonem o trvale udržitelné energetické politice z roku 2002 byl zřízen Irský úřad pro trvale udržitelnou energii. Jednou z náplní činnosti úřadu je pomoc podnikům při hledání cest ke snížení energetické náročnosti, využívání obnovitelných zdrojů energie nebo zavádění ekologických výrobních mechanismů.
- Zákonem z roku 2001 byly uzákoněny daňové odpočty finančních či materiálních darů, které firmy darují neziskovým a obecně prospěšným organizacím.
- Národní agentura pro reklamní standardy vydala v roce 2001 *Kodex standardů reklamy* a *Kodex standardů propagační činnosti*. Cílem obou kodexů je zlepšení ochrany spotřebitele před klamavou reklamou.

²² Firemním dobrovolnictvím se rozumí dobrovolná účast zaměstnanců firmy (v pracovní době, z iniciativy firmy) na veřejně prospěšných aktivitách. Například pomoc při opravě dětského hřiště či jiného veřejně prospěšného zařízení, pomoc při odklizení následků povodní apod.

V roce 2002 zahájilo italské Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s milánskou Univerzitou Bocconi tzv. CSR-SC projekt (Corporate Social Responsibility-Social Commitment Project). Cílem projektu je propagace CSR nejen u podnikatelského sektoru, ale též v rámci sektoru veřejného. Mezi aktivity, které projekt realizuje, patří například tvorba národních všeobecně použitelných indikátorů CSR, podpora malým a středním podnikům při implementaci principů CSR nebo rozsáhlá informační kampaň. Firmy, které se ztotožňují s myšlenkou CSR-SC projektu, mohou přímo přispívat na jeho chod. Tyto položky jsou daňově odpočitatelné a firmy, které tímto způsobem projekt podpoří, pak mohou ovlivňovat jeho chod a výzkumné priority.

Zvyšování povědomí o CSR

- CSR bylo jednou z hlavních priorit italského předsednictví EU v druhé polovině roku 2003. Italská vláda ve spolupráci s Evropskou komisí a Generálním ředitelství pro zaměstnanost a sociální věci uspořádala třetí evropskou konferenci na téma CSR. Na této konferenci byl také poprvé prezentován CSR-SC projekt.
- Regionální vláda regionu Toskánsko uděluje přímou finanční podporu malým a středním podnikům, které usilují o certifikaci standardem SA 8000 (standard pro oblast pracovních vztahů), a to až do výše 50% nákladů na tuto certifikaci. Region Toskánsko rovněž provozuje vlastní CSR kancelář a webovou stránku Fabrica Ethica.
- V prosinci roku 2002, schválil regionální parlament regionu Emilia Romagna zákon, na jehož základě se firmy podnikající v zemědělství a potravinářství mohou ucházet o finanční podporu na zavedení systémů sledování výrobního řetězce, který jim umožní sledovat chod výrobku v celém produkčním řetězci - od výrobce až po zákazníka.
- Stejný region, Emilia Romagna, vypracoval ve spolupráci s dalšími stakeholdery vlastní sociální známku (certifikace v oblasti sociální). Tuto známku mohou získat firmy, které splní daná kritéria v oblasti sociální.

Praktické politiky podporující CSR

- Na základě reformy daňového zákona v roce 2003 byly uzákoněny daňové odpisy darů, které poskytují soukromé subjekty neziskovým organizacím. Byly rovněž uzákoněny daňové odpisy firemních investic, které vedou ke zlepšení pracovních podmínek zaměstnanců, případně jim umožňují lépe sladit profesní a rodinný život.
- Standard SA 8000 (mezinárodní standard v sociální oblasti) se objevuje jako jedno z kritérií veřejných zakázek v regionu Toskánsko.
- Region Umbria v roce 2002 vydal databázi regionálních firem, které jsou certifikovány standardem SA 8000. Firma, která figuruje v této databázi, dostává daňové úlevy a přednost při veřejných zakázkách nebo v případě, kdy se uchází o finanční podporu z veřejných zdrojů.
- V únoru 2003 byl v regionu Abruzzo schválen zákon, kterým je zřízen preferenční režim při výběrových řízeních na veřejné zakázky (a finanční podporu z veřejných zdrojů) pro ty firmy, které jsou certifikovány standardy jako SA8000, EMAS (enviro standard) nebo OHSAS 18001 (bezpečnost a zdraví při práci).

Německo

Témata, která svým charakterem spadují do sféry CSR, jsou v Německu do značné míry součástí bohaté sociální politiky vlády. Hlavním tématem německé politiky zůstává boj s nezaměstnaností. Vláda se snaží tento problém řešit partnerským způsobem – v součinnosti s dalšími subjekty trhu práce a nevládními organizacemi. Německo je rovněž známé svou tradičně vysokou úrovní v oblasti ochrany životního prostředí.

Zvyšování povědomí o CSR

- Federální vláda finančně podpořila iniciativu OSN Global Compact²³ a spolupodílela se na financování světového zasedání iniciativy v Berlíně v roce 2002. K iniciativě Global Compact se doposud připojilo 17 německých firem.

²³ Více k iniciativě Global Compact viz str. 10-11.

- Ve spolupráci s podniky a dalšími sociálními partnery iniciovala německá vláda kampaň zaměřenou na vzdělávání zaměstnanců. V rámci kampaně byly Ministerstvem pro vzdělávání organizovány semináře a exkurze do podniků, které mají dobře propracovanou strukturu vzdělávání zaměstnanců. Podnikům byla nabízena přímá pomoc při budování vlastní vzdělávací struktury.
- Za účelem informování spotřebitelů o tzv. spravedlivém obchodování (fair trade) byla federální vládou v roce 1998 zřízena webová stránka prezentující vedle konkrétních produktů také firmy a organizace, které se podílí na rozvíjení obchodování podle zásad fair trade.
- V roce 2003 proběhla iniciativa federální vlády pod názvem *Týmová spolupráce* zacílená na boj s nezaměstnaností. Vláda ve spolupráci s podnikateli realizovala turné po padesáti místech celé země, v rámci kterého probíhaly semináře, setkávání, výměna informací a kontaktů. Byla rovněž zřízena pracovní skupina ze zástupců bývalých manažerů, kteří jsou nyní v důchodovém věku, jejímž cílem bylo najít konkrétní pracovní místa pro mladé lidi.
- V rámci celorepublikového programu *Celoživotní vzdělávání pro všechny* je realizován vládní záměr zvýšit úroveň vzdělání znevýhodněných skupin obyvatelstva (hendikepovaní nebo dlouhodobě nezaměstnaní občané) v regionech. Na realizaci programu se podílí regiony, vzdělávací agentury, učitelé a regionální firmy.
- Federální vláda ve spolupráci s Bertelsmannovou nadací a za podpory firemních sdružení a odborových organizací zahájila v roce 2003 tříletou iniciativu nazvanou *Aliance pro rodinu*. Cílem iniciativy je prozkoumat zavedené i nové způsoby organizace práce a předložit konkrétní doporučení, jak lze tuto organizaci práce zlepšovat tak, aby bylo pracovníkům umožněno věnovat více času rodinně a občanskému životu, aniž by utrpěla výkonnost firmy. Vláda k tomuto tématu zřídila centrální informační kancelář, která má dva hlavní úkoly – informovat a zprostředkovávat vznik tzv. lokálních rodinných aliancí v regionech. Tyto lokální aliance jsou tvořeny místní samosprávou, místními firmami, církví a nevládními organizacemi. Mají obdobný úkol jako Aliance na celostátní úrovni.

- Federální vláda podporuje evropský ekologický certifikační systém EMAS. Firmy mohou žádat o státní podporu na proces certifikace.
- Federální vláda poskytuje přímou finanční podporu malým a středním podnikům, které se rozhodnou zavést ekologicky šetrnou vnitrofiremní podporu. Tato podpora může být využita například na financování poradenských služeb v oblasti ekologie nebo na investice do obnovitelných zdrojů energie.
- Federální vláda finančně podporuje iniciativu *Podniky jako partneři mladých*, která sdružuje mladé lidi se zájmem o CSR a firmy, které mají dobře rozvinutou CSR strategii. Cílem iniciativy je zřídit poradenské středisko, které bude poskytovat poradenství malým a středním podnikům se zájmem o CSR.
- V roce 2002 přijala německá vláda *Strategii udržitelného rozvoje*. Na její tvorbě se podíleli zástupci vlády, firemního sektoru, odborů regionální samosprávy, církve a nevládních organizací. Strategie se věnuje tématům jako například kvalita života, sociální soudržnost, generační smír či globální odpovědnost. K prosazení strategie byla zřízena Rada pro udržitelný rozvoj, jejímž hlavním úkolem je zajistit, aby veškerá veřejná politika byla v souladu s touto strategií.
- Federální vláda pomáhá firmám a zaměstnancům v procesu restrukturalizace. Tato pomoc je realizována například formou dotací na rekvalifikace.
- Federální vláda podepsala v roce 2003 se zástupci firemního sektoru dohodu o prosazení principu rovných příležitostí v privátním sektoru. Vývoj je pravidelně monitorován.
- V roce 2004 spustila federální vláda program na propagaci sociálních a environmentálních standardů, které by měly být dodržovány při podnikání v rozvojových zemích (týká se například mezinárodních standardů v oblasti zemědělství, těžby dřeva či spravedlivého obchodování). Vláda se tímto směrem chystá investovat více než 10 miliónů Euro.

- V roce 2001 ustavila federální vláda pravidelnou instituci *Kulatého stolu pro etické podnikání*, kterého se účastní zástupci vlády, firemního sektoru, nevládních organizací a další sociální partneři. Cílem je snaha o zlepšení sociálních a pracovních podmínek v rozvojových zemích.
- Národní kontaktní místo pro *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti* je zřízeno při Ministerstvu hospodářství a práce. Na práci národního kontaktního místa se podílí sociální partneři a nevládní organizace formou setkávání v pracovních skupinách. Ministerstvo přímo propaguje Směrnice v souvislosti s udílením vládních vývozních úvěrů.
- Společensky odpovědné investování (SRI)– v roce 2001 došlo k významnému posunu v oblasti CSR v souvislosti s novým zákonem, který reguluje činnost penzijních fondů. Zákon vyžaduje, aby penzijní fondy zveřejňovaly informace o tom, do jaké míry při svém strategickém investování zohledňují sociální, etická a environmentální kritéria.

Nizozemí

Nizozemská vláda vydala v roce 2001 poziční dokument zaměřený na problematiku CSR. V dokumentu se uvádí, že vláda nemá záměr CSR od firem vyžadovat, chce se však zasadit o propagaci odpovědného podnikání na mezinárodní, národní i lokální úrovni. Koordinací v záležitostech CSR na národní úrovni bylo pověřeno Ministerstvo hospodářství. Na mezinárodní úrovni tento úkol realizuje Ministerstvo pro rozvojovou pomoc.

Zvyšování povědomí o CSR

- V prosinci roku 2002 ustavila nizozemská vláda specializované informační středisko, zaměřené na zvýšení povědomí o CSR v jeho mezinárodním i národním kontextu a propagaci tzv. mezisektorových partnerství. Středisko shromažďuje relevantní podklady od firem i nevládních organizací a nabízí služby jako například poradenství v otázkách CSR pro malé a střední podniky nebo poradenství a pomoc firmám při formulaci relevantní CSR strategie. Středisko rovněž funguje jako platforma pro setkávání různých zájmových skupin (stakeholderů).
- Ministerstvo hospodářství v koordinaci s Národní iniciativou pro udržitelný rozvoj odstartovalo výzkumný projekt v oblasti CSR, do nějž je zapojeno devět výzkumných institucí z celé země. Cílem programu je prohloubit výzkum oblasti CSR s konkrétním zaměřením na průzkum přidané hodnoty CSR pro firemní sektor.
- Vláda každoročně udílí *Cenu společenské odpovědnosti firem* specificky v zemědělském a potravinářském průmyslu.

Praktické politiky podporující CSR

- Ministerstvo zemědělství zřídilo ve spolupráci s firmami potravinářského sektoru tzv. *Platformu pro transparentnost*, jejímž cílem je zajistit větší průhlednost a informovanost spotřebitele o způsobu zpracování potravin.
- Asi tři stovky nizozemských firem (jedná se o největší znečišťovatele) mají zákonem danou povinnost pravidelného environmentálního reportingu.

- Na návrh vládní Sociální a ekonomické rady vláda zažádala o přezkoumání otázky firemního reportingu v sociální oblasti. Za tímto účelem byla zřízena komise složená ze zástupců relevantních zainteresovaných stran, která formou konzultací dospěla k vytvoření národního souboru kritérií pro sociální reporting nizozemských firem. Tento soubor kritérií slouží firmám, které se rozhodou tyto informace shromažďovat a reportovat údaje, pouze jako vodítko, neboť reporting v sociální oblasti není zákonem přímo vyžadován.
- Ministerstvo hospodářství vypracovalo společně s Ministerstvem pro rozvojovou pomoc strategii zmírňování chudoby v rozvojových zemích. Důležitým prvky této strategie jsou aktivity v oblasti CSR.
- Ministerstvo pro rozvojovou pomoc propaguje CSR v rozvojových zemích. Tato podpora je realizována prostřednictvím finančních dotací nevládním a odborovým organizacím, které se zasazují o zvyšování povědomí o CSR v rozvojových zemích.
- Ministerstvo pro rozvojovou pomoc přímo sponzoruje projekty, které se soustředí na rozvoj spravedlivého obchodování (fair trade).

Další

- Nizozemské národní kontaktní místo pro *OECD směrnice pro nadnárodní společnosti* je zřízeno při Ministerstvu hospodářství. Národní kontaktní místo funguje jako mezioborová rada, její činnost je realizována prostřednictvím pravidelných setkání. Vláda požaduje, aby firmy, které se uchází o jakoukoli formu vládní podpory, písemně deklarovaly, že se seznámily s obsahem OECD Směrnic a vynasnaží se je v maximální možné míře naplňovat. Vláda nicméně nemá v úmyslu kontrolovat, jakým způsobem firmy tento závazek skutečně naplňují.

Portugalsko

Portugalská politika v oblasti CSR je koncentrována téměř výhradně v kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí.

Zvyšování povědomí o CSR

- Portugalská vláda každoročně udílí cenu s názvem *Rovnost je zárukou kvality*. Cena je udělena firmám, které realizovaly příkladné aktivity v oblasti rovných příležitostí. Takovými aktivitami může být například monitorování zastoupení počtu žen a mužů v řídicích pozicích, implementace opatření pro zvýšení rovnosti šancí žen a mužů při náboru nových zaměstnanců, snaha o vyvážení profesního a rodinného života zaměstnanců nebo komplexní manažerská strategie zohledňující genderové otázky.
- Národní institut pro zaměstnanost a profesní rozvoj a Rada pro integraci hendikepovaných občanů udílejí od roku 1991 cenu podnikům s nejlepšími výsledky v oblasti integrace osob s postižením do pracovního procesu.

Praktické politiky podporující CSR

- Novelizací zákona byl v roce 1992 ustaven povinný reporting v sociální oblasti pro všechny firmy, které mají více nežli 100 zaměstnanců. Firmy jsou na tomto základě povinny vydávat pravidelnou výroční zprávu s údaji z oblasti sociální. Zpráva by měla podávat ucelený přehled o firemní zaměstnanecké politice, například o způsobu vzdělávání a rozvoje zaměstnanců či opatření cílených na zlepšení kvality života zaměstnanců. Zpráva musí být podstoupena Ministerstvu práce.

Zvyšování povědomí o CSR

- Iniciativa CSR Austria vznikla v roce 2002 z podnětu Rakouské federace průmyslu ve spolupráci s Ministerstvem hospodářství a práce a Národní hospodářskou komorou. Cílem iniciativy je zvýšit povědomí o konceptu CSR. Iniciativa realizuje pravidelné konference a workshopy, zadává speciální výzkumy a udílí *Národní cenu CSR*.
- Od roku 1999 organizuje Ministerstvo pro sociální zabezpečení, generační otázky a ochranu spotřebitelů národní soutěž o firmu s nejlepšími rovnými příležitostmi. Firmy, které se soutěže účastní, jsou posuzovány na základě řady kritérií jako například: množství žen ve vedení firmy, množství pracovních pozic na poloviční úvazek, možnosti flexibilní pracovní doby, existence vnitrofiremní politiky na podporu rodiny apod.
- Od roku 2002 je Ministerstvem hospodářství a práce udílena cena v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Cenu mohou získat firmy, které zásadním způsobem zlepšily pracovní podmínky pro své zaměstnance.
- *Rodinný a pracovní audit* je iniciativa Ministerstva pro sociální zabezpečení, generační otázky a ochranu spotřebitelů. Cílem iniciativy je umožnit firmám nezávislé zhodnocení vlastní praxe v oblasti pro-rodinné vnitrofiremní politiky. Firmy jsou auditovány externími auditory na základě kritérií jako např. pracovní doba a prostředí, možnosti osobního rozvoje žen, poskytování finančního servisu rodinám atd. Na konci auditu mohou firmy získat certifikát s názvem *Rodina a práce*, který je udílen na dobu tří let.
- V letech 2001 a 2002 se Ministerstvo hospodářství a práce spolu s dalšími ministerstvy účastnilo mezioborového projektu, který byl zaměřen na pomoc malým a středním podnikům při zavádění systémů managementu kvality a environmentálního managementu (standardy EMAS či ISO).

- Ze spolupráce Rakouského institutu pro trvale udržitelný rozvoj, Ministerstva hospodářství a práce, Ministerstva zemědělství, lesnictví a životního prostředí a několika organizací zastupujících podnikatelský sektor, vznikl soubor pravidel pro reporting v oblasti trvale udržitelného rozvoje. Jejich účelem je ustavit standard pro podávání zpráv o trvale udržitelném firemním managementu. Vytvořená pravidla mohou být využita všemi typy firem.
- Federální vláda vytvořila a přijala *Strategii udržitelného rozvoje* v roce 2002. Akční plán strategie hovoří o propagaci firemní společenské odpovědnosti a posilování rozvoje sektoru služeb a produktů, které jsou v souladu se zásadami trvale udržitelného rozvoje.
- Webová stránka www.nachhaltigkeit.at je zřízena z iniciativy Ministerstva zemědělství, lesnictví a životního prostředí. Cílem je poskytování informací o trvale udržitelném rozvoji v Rakousku a ostatních německy mluvících zemích.

Další

- Rakouská vláda se zasazuje o propagaci *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti*. Národní kontaktní místo funguje při Ministerstvu hospodářství a práce (divize exportu a investic) za asistence speciální dozorčí komise, která je složena ze zástupců vlády, sociálních partnerů a nevládních organizací. Rakouská vláda navázala propagaci Směrnice na proces udělování vývozních úvěrů. Každá firma žádající o tuto formu vládní podpory obdrží informační materiál obsahující Směrnice. Firmy však nejsou žádným způsobem k dodržování těchto Směrnice zavazovány.
- Společensky odpovědné investování (SRI) – za účelem stimulace společensky odpovědného investování byla v roce 2001 zřízena *Platforma pro odpovědné investování*. Platforma funguje jako zdroj informací o problematice SRI v Rakousku i Evropě a vypracovává strategie pro stimulaci nabídky a poptávky v oblasti SRI.

Zvyšování povědomí o CSR

- V prosinci roku 2002 schválil španělský parlament nezávaznou rezoluci, kterou vyzýval vládu k ustavení expertní komise, jejímž úkolem by bylo vypracování národní CSR strategie. Rezoluce navrhovala vznik této komise při Ministerstvu práce a sociálních věcí a doporučovala, aby se práce komise mimo jiné soustředila na prozkoumání otázek možné certifikace podniků v sociální oblasti. Vláda reagovala ustavením této komise v létě roku 2004. Komise byla složena ze zástupů parlamentu, zástupců regionálních samospráv a autonomních oblastí, zástupců firemní sféry, akademické sféry a nevládních organizací.
- Komise se ve své práci soustředila mimo jiné na modifikaci španělského práva v oblasti správy a řízení podniků (tzv. corporate governance). Uzákoniла například závazek, na jehož základě jsou vlastníci veřejně obchodovatelného podniku povinni publikovat veškeré mezi nimi vzniklé dohody. Je-li jejich záměrem modifikovat volební práva drobných akcionářů, mají majoritní vlastníci povinnost o této skutečnosti spravít Národní burzovní komisi.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí vytvořilo vlastní tréninkový modul pro vzdělávání zemědělského, stavebního a průmyslového podnikatelského sektoru v otázkách ochrany životního prostředí. Podobné kurzy Ministerstvo vytvořilo i pro oblast bezpečnosti a ochrany zaměstnanců při práci.
- Regionální vláda autonomní oblasti Aragonsko vydala v roce 2002 vlastní vládní nařízení, které dává lokálním malým a středním podnikům možnost ucházet se o granty na podporu implementace CSR. Tyto granty mohou obdržet podniky, které plánují například vytvoření firemního kodex v souladu s iniciativou Global Compact či *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti*. Podpora může být podniky využita i na certifikaci mezinárodně uznávanými CSR standardy typu AA1000 nebo SA8000. Podpora je poskytována do výše 50% nákladů podniku na tyto iniciativy.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí administruje program s názvem *Optima*, jehož cílem je podporovat rovné příležitosti. Program propaguje praxi genderové rovnováhy ve firmě jako znak kvalitního firemního managementu. Firmy, které se programu

účastní programu mají za úkol vytvořit vlastní strategii pro dosažení rovných příležitostí pro ženy a muže. Pokud tuto strategii naplní, mohou obdržet speciální certifikát *Firma s rovnými příležitostmi* akreditovaný Ministerstvem. Momentálně²⁴ je v programu zapojeno 56 firem a 26 již obdrželo certifikaci.

- Španělská vláda využívá publicity jako motivačního prvku pro zapojení firem do CSR. Jednotlivá ministerstva udílí firemnímu sektoru řadu ocenění jako například *Cena flexibility* - oceňuje firmy, které se snaží vycházet zaměstnancům vstříc úpravou pracovní doby a umožňují jim tak lépe sladit rodinný a profesní život nebo *Cena firemní vstřícnosti k rodině* – oceňuje firmy, které ctí rodinný život zaměstnanců. Udílěna je rovněž *Cena královny Cristiny za firemní sociální akci* firmám, které úspěšně integrují osoby s obtížným uplatněním na trhu práce.

Praktické politiky podporující CSR

- Zákonem z roku 2002 o informační společnosti a elektronickém obchodování je ustavena povinnost vlády podporovat tvorbu a implementaci dobrovolných kodexů chování firem v oblasti informačních technologií.
- Zákonem z roku 2002 je uzákoněno daňové zvýhodnění darů poskytovaných soukromými subjekty na veřejně prospěšné účely.

Další

- Společensky odpovědné investování (SRI) – debata o SRI byla otevřena parlamentem v roce 2003 v souvislosti s novelizací zákona o penzijních fondech. Penzijní fondy jsou nyní povinny předkládat informace o tom, zda a jak zohledňují environmentální a sociální kritéria při rozhodování o investicích finančních prostředků účastníků systému penzijního pojištění.

²⁴ Údaj z roku 2003.

Švédská vládní politika podpory a propagace CSR má globální rozměr. Zaměřuje se nejen na šíření principů CSR v rámci domácí politiky, ale také v rámci zemí tzv. třetího světa. V těchto zemích je pro švédskou vládu prioritou podpora udržitelného rozvoje a dodržování lidských práv.

Zvyšování povědomí o CSR

- V březnu roku 2002 přizval švédský premiér firemní sektor k účasti na iniciativě s názvem *Švédské partnerství pro globální odpovědnost*. Tato iniciativa si stanovila velmi ambiciózní cíl - oslovit a motivovat švédské firmy, aby přijaly roli ambasadorů, kteří budou ve světě modelovými příklady odpovědného firemní chování v oblasti lidských práv, pracovních podmínek, ochrany životního prostředí či firemní transparentnosti. Iniciativa je koordinována Ministerstvem zahraničí ve spolupráci s Ministerstvem obchodu a zaměstnanosti a Ministerstvem životního prostředí. Firmy se mohou k iniciativě přihlásit písemným prohlášením, ve kterém se zavazují k dodržování všech bodů OECD Směrnic pro nadnárodní korporace a všech devíti principů iniciativy OSN Global Compact. Zároveň musí uvést příklady konkrétních kroků, kterými naplňují principy těchto mezinárodních úmluv. Takto získané příklady dobré praxe jsou zveřejněny na vládních webových stránkách. Podle údajů k prosinci 2003 se k iniciativě přihlásilo 12 švédských firem s nadnárodní působností (například H&M či Body Shop).
- Vedle práce s firemním sektorem, iniciativa provozuje informační, vzdělávací a výzkumné středisko v oblasti CSR.
- V rámci podniků se státním podílem se švédská vláda ze své pozice akcionáře přímo soustředí na prosazení principů CSR. Tyto podniky musí na žádost vlády zpracovat expertní zprávu o tom, jakým způsobem v rámci svého fungování naplňují principy *OECD Směrnic pro nadnárodní společnosti*.
- Švédská vládní agentura pro rozvoj podnikání mezi lety 2002 a 2004 přímo podporovala 5 projektů, které pilotně testovaly implementaci principů CSR v malých a středních podnicích.

Praktické politiky podporující CSR

- Environmentální a sociální kritéria jsou součástí hodnocení uchazečů o veřejné zakázky.
- Všechny vládní instituce od roku 1997 povinně zavedly systém environmentálního managementu. Údaje z této oblasti musí být pravidelně reportovány.
- Od roku 1999 mají firmy od určité velikosti povinnost zveřejňovat v rámci svých pravidelných výročních zpráv údaje o dopadech jejich činnosti na životní prostředí (například emise do vody a vzduchu, používání chemických látek při výrobě apod.).
- Prostřednictvím Švédské rozvojové agentury (SIDA) je podporována řada aktivit ve třetím světě, jejichž cílem je podpořit trvale udržitelný rozvoj a globální odpovědnost. Švédská vláda v této oblasti přímo spolupracuje s mezinárodními organizacemi (například se Světovou bankou).

Další

- Švédská asociace spotřebitelů pořádá pravidelné diskuse a kurzy vzdělávání spotřebitelů a nevládních organizací v oblasti CSR.
- Švédské národní kontaktní místo pro *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti* bylo založeno již v roce 1976 jako tripartitní instituce. Jeho praktické fungování je realizováno v rámci Ministerstva zahraničí. Vláda pravidelně vydává informační brožuru o OECD Směrnících a zajišťuje její distribuci podnikatelskému sektoru. Například každá firma, která se uchází o jakoukoliv formu podpory z veřejných zdrojů, tuto příručku obdrží. Švédská vláda rovněž navázala propagaci OECD Směrníc na udílení vývozních úvěrů. Výbor pro udílení vývozních úvěrů informuje každou firmu, která se o tuto formu podpory uchází, o existenci Směrníc a také o výše zmiňované vládní iniciativě *Švédské partnerství pro globální odpovědnost*.
- Společensky odpovědné investování (SRI) – zákonem o penzijních fondech z roku 2000 byla stanovena povinnost správců těchto fondů podávat pravidelnou zprávu o způsobech, kterými zohledňují etická, environmentální a sociální hlediska v rámci vlastního investičního rozhodování. Tyto informace jsou součástí pravidelných výročních zpráv fondů. Dodržování zákona monitoruje Ministerstvo financí.

Velká Británie

Ve Velké Británii se tématu CSR dostává značné pozornosti. Ačkoliv je v tomto textu země uváděna jako poslední, v kontextu ostatních zemí EU stojí Velká Británie v oblasti CSR na špičce a často bývá dávana za vzor. Nejpodstatnější skutečností je fakt, že Velká Británie má od roku 2000 speciální ministerskou funkci pro CSR. Ministrem pro CSR je v současnosti Stephen Timms.

Na základě oficiálních vyjádření britské vlády je CSR vnímáno jako důležitá součást cílů udržitelného rozvoje, které si britská vláda stanovila ve *Strategii udržitelného rozvoje*.

Britská vláda má aktuálně²⁵ v oblasti CSR tyto strategické záměry:

- propagovat téma CSR a zvyšovat obecné povědomí o této problematice
- dále rozvíjet mezisektorová partnerství se soukromým sektorem, organizacemi občanské společnosti, spotřebiteli a dalšími relevantními stakeholdery
- podporovat inovace, šířit příklady dobré praxe²⁶
- navrhnout definici vhodných minimálních standardů – zejména v oblastech jako je zdraví a bezpečnost či rovné příležitosti
- podporovat konstruktivní veřejný dialog

Zvyšování povědomí o CSR

- V březnu 2001 byla vydána první vládní zpráva o CSR. Zpráva předkládá plán práce vlády v oblasti CSR. Například záměr podporovat šíření příkladů dobré praxe z firem, které již CSR praktikují nebo další zkoumání výhod, které firmy mohou na základě CSR získávat (zejména v případě malých a středních firem). Tyto vládní zprávy jsou od roku 2001 vydávány pravidelně. Poslední zpráva z roku 2005 je velice přehledně strukturována podle různých oblastí CSR (pracovní vztahy, ekologie, transparentnost, snižování chudoby). Vláda jako instituce se v tomto dokumentu sama přihlašuje k principům společensky odpovědného chování. Ústy ministryně pro životní prostředí Elliott Morrley se ve zprávě doslova uvádí: „*Je naší povinností jako vlády podporovat odpovědné chování podniků. Toho docílíme, pokud naše vlastní chování bude*

²⁵ Informace roku 2004.

²⁶ Tzv. best practice.

modelové a pokud dokážeme nastavit takové podmínky, které odpovědné chování podniků umožní.“

- Vláda zadává vlastní studie, ve kterých mapuje názory podnikatelské a občanské sféry na problematiku CSR.
- Vláda aktivně podporuje největší britskou podnikatelskou organizaci v oblasti CSR Business in the Community.
- Vláda od roku 2003 realizuje kampaň *Aktivní občanství*, v rámci níž motivuje firmy k tomu, aby zaměstnancům umožnily strávit jeden placený den dobrovolnou obecně prospěšnou prací například v místních neziskových organizacích.
- Vláda spravuje vlastní webovou stránku věnovanou CSR – www.csr.gov.uk – prostřednictvím této webové stránky informuje o aktuálním stavu realizace vládních záměrů v oblasti CSR.
- Během evropského předsednictví Velké Británie na konci roku 2005 uspořádala britská vláda ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Evropské komise pro podnikání rozsáhlou konferenci, která se věnovala tématu společensky odpovědného investování.

Praktické politiky podporující CSR

- Britské Ministerstvo průmyslu a obchodu finančně podporuje *Projekt SIGMA*, jehož cílem je tvorba standardů a procesních vodítek pro firmy, které chtějí implementovat CSR. Projekt obdržel vládní podporu a je realizován Britskou organizací pro standardizaci a dalšími dvěma expertními organizacemi.
- Britské Ministerstvo pro mezinárodní rozvoj se v roce 1998 podílelo na založení iniciativy *Ethical trading initiative*, se kterou od jejího vzniku úzce spolupracuje. *Ethical trading initiative* je mezi-sektorovou iniciativou, na které se podílí podniky, neziskové organizace a odbory. Cílem je sledovat pracovní podmínky pracovníků v dodavatelském řetězci firem, které se k této iniciativě přihlásily. Iniciativa navrhla modelový kodex, který musí zúčastněné firmy dodržovat. Jeho dodržování je ověřováno všemi zainteresovanými subjekty (stakeholdery). Tam, kde jsou zjištěny nedostatky, jsou navržena a aplikována nápravná opatření.
- V roce 2004 byl ve Velké Británii vydán zákon o finanční a provozní revizi (Operating and Financial Review), na jehož základě musí výkonný management velkých a významných společností (společnosti, které obchodují na burze nebo

zaměstnávají více než 5000 zaměstnanců) předkládat akcionářům relevantní informace o firemní strategii, cílech a budoucích plánech. Akcionáři mají zákonem dané právo přístupu k informacím týkajících se například vývoje vnitrofiremní zaměstnanosti, energetické náročnosti firmy, vývoje emisí nebo způsobu využívání přírodních zdrojů.

- Ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje standard Investors in People, který byl v roce 1990 vyvinut skupinou předních britských firem a odborových organizací. Standard nastavuje parametry dobré praxe v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů ve firmách.
- Zadávání veřejných zakázek - vláda při výběrových řízeních zohledňuje environmentální profil předkládaných projektů i uchazečů samotných.
- Daňové odpočty pro firmy – v roce 2003 vláda zavedla speciální daňový odpočet pro tzv. investice do společnosti. Na tomto základě si mohou firmy, které investují do speciálně zřízených akreditovaných fondů regionální obnovy (CDFI fondy), odečíst tyto investice z daně z příjmu až do výše 25%.
- Daňové odpočty pro zaměstnance - odpočet z nezdaněné mzdy je jednoduchou a účinnou cestou, jak umožnit občanům-zaměstnancům podpořit neziskové organizace. Každý občan dostává tímto způsobem možnost odepsat část ze svého hrubého příjmu (část, o kterou by přišel zdaněním) každý měsíc a zaslat ji na účet zvolené neziskové organizace až do výše 1200 GBP ročně. Tento limit vláda v roce 2000 dokonce odstranila a iniciovala celonárodní kampaň, ve které motivovala zaměstnavatele i zaměstnance k většímu využívání této možnosti. Vláda se v kampani rovněž zavázala přidávat k individuálním odesílaným částkám pod dobu 2 let 10% navrch.

Další

- Vláda se zavázala k aktivní propagaci *OECD Směrnice pro nadnárodní společnosti*. Národní kontaktní místo je zřízeno při Ministerstvu průmyslu a obchodu.
- Britská vláda je signatářem Konvence OECD pro úplatkům. Tato konvence kvalifikuje poskytování a braní úplatků jako trestný čin.
- Společensky odpovědné investování (SRI) – od roku 2000 je ve Velké Británii v platnosti zákon, který reguluje činnost penzijních fondů. Zákon vyžaduje, aby penzijní fondy zveřejňovaly informace o tom, do jaké míry při rozhodování o

budoucích investicích zohledňují sociální, etická a environmentální kritéria. Následkem přijetí zákona začaly penzijní fondy po firmách vyžadovat řadu detailních informací z oblasti CSR. Firmy byly nuceny reagovat, začaly proto samy tyto informace shromažďovat a veřejně publikovat.

3.2. Formy vládní podpory a propagace konceptu společenské odpovědnosti firem (CSR) - model na základě analýzy 13ti států EU

Všechny vlády 13ti zemí analyzovaných v předchozí kapitole oficiálně deklarují svůj zájem na prosazení konceptu CSR. Uvedené příklady ilustrují strategie a konkrétní nástroje, které vlády zkoumaných evropských států za tímto účelem používají.

Tyto strategie i nástroje jsou si v podstatě velmi podobné a do značné míry univerzálně aplikovatelné v kontextu evropské politiky. Skládají se z kombinace stimulačních (měkkých) opatření a opatření (tvrdých) ve formě legislativně zakotvených povinností. Mezi měkká opatření patří opatření stimulačního charakteru jako například udílení cen v oblasti CSR doprovázené snahou o co největší publicitu a prezentaci společensky odpovědné praxe firem jako prestižní záležitosti a příkladného managementu. Lze sem řadit i snahu vlád o sestavení praktických vodítek pro implementaci CSR a následných indikátorů dobré praxe, které firmy mohou využít, mají-li zájem (příkladem je dánský *Social Index*). Mezi měkká opatření lze řadit i přímé finanční stimuly například poskytování 50% dotace na implementaci mezinárodních environmentálních či sociálních standardů (EMAS, SA 8000 apod).

Mezi tvrdá opatření patří nejčastěji zákonná opatření, která firmám (v některých z analyzovaných zemí) a zejména penzijním fondům (téměř ve všech analyzovaných zemích) přímo ukládají povinnost reportování vybraných nefinančních indikátorů z environmentální a sociální oblasti.

Všechny zkoumané vlády však nadále vychází z dobrovolného charakteru CSR a vyhýbají se pokusům závazně definovat a předepisovat jednotný model CSR tak, jak by si přály například odbory či neziskové organizace.

Do diskuse o CSR a způsobech jeho praktického prosazení se všechny zkoumané vlády bez výjimky snaží zahrnout co nejširší množství zainteresovaných subjektů (stakeholders). Hledání širšího společenského konsensu a koordinace postupů se zdá být nejen „módní“, ale i velmi opodstatněné, neboť expertíza dalších subjektů (odbory, podnikatelská sdružení, nevládní organizace) je v tomto případě nepostradatelná.

Uvedené formy vládní podpory CSR lze na základě toho do jaké míry jsou (či nejsou) společně analyzovaným evropským zemím členit do tří základních kategorií.

1. **Formy vládní podpory CSR společné všem analyzovaným zemím:**

- opatření vyplývající z mezinárodních závazků vlád (například prosazování OECD Směrnic pro nadnárodní korporace (nejčastější), podpora iniciativy OSN Global Compact, prosazování pracovních standardů Mezinárodní organizace práce)
- Vedení vzdělávacích a informačních kampaní v oblasti CSR (například pořádání národních (či evropských) konferencí na téma CSR, pořádání celonárodních kampaní spojených s tématem CSR, zřizování specializovaných informačních a vzdělávacích středisek, provoz webových stránek věnovaných tématu)
- veřejné oceňování exemplárních příkladů CSR (například *Cena za příkladnou snahu firem o uplatnění imigrantů na trhu práce* (Dánsko), *Cena za nejlepší výroční zprávu v oblasti CSR* (Finsko), *Cena královny Cristiny za firemní sociální akci* (Španělsko) a další)
- daňové odpočty (například pro firemní investice do vzdělání zaměstnanců či firemní dary na veřejně prospěšné účely)
- integrace CSR do pozičních dokumentů vlád (například v rámci vládních strategií udržitelného rozvoje)

2. **Formy vládní podpory CSR uplatňované pouze v některých z analyzovaných zemí:**

- zákonná opatření, která zakotvují povinnost firem předkládat pravidelně údaje z oblasti sociální a environmentální (například Francie, Dánsko, Nizozemí, Portugalsko, Švédsko, Velká Británie)
- regulace činnosti penzijních fondů (SRI-Socially Responsible Investment) – povinnost reportování (například Belgie, Švédsko, Francie, Velká Británie)
- přímá finanční podpora firmám určená na zavádění standardů z oblasti CSR (standardy SA 8000, ISO 14001, EMAS, například Irsko, Itálie, Německo)
- zohledňování environmentálních a sociálních kritérií v rámci výběrových řízení na veřejné zakázky (například Velká Británie, Belgie, Francie, Itálie, Švédsko)
- zadávání specializovaných výzkumů v oblasti CSR (Itálie, Dánsko, Velká Británie)

- certifikace v oblasti CSR akreditovaná vládou (Irsko, Dánsko, Itálie, Nizozemí, Rakousko, Španělsko)

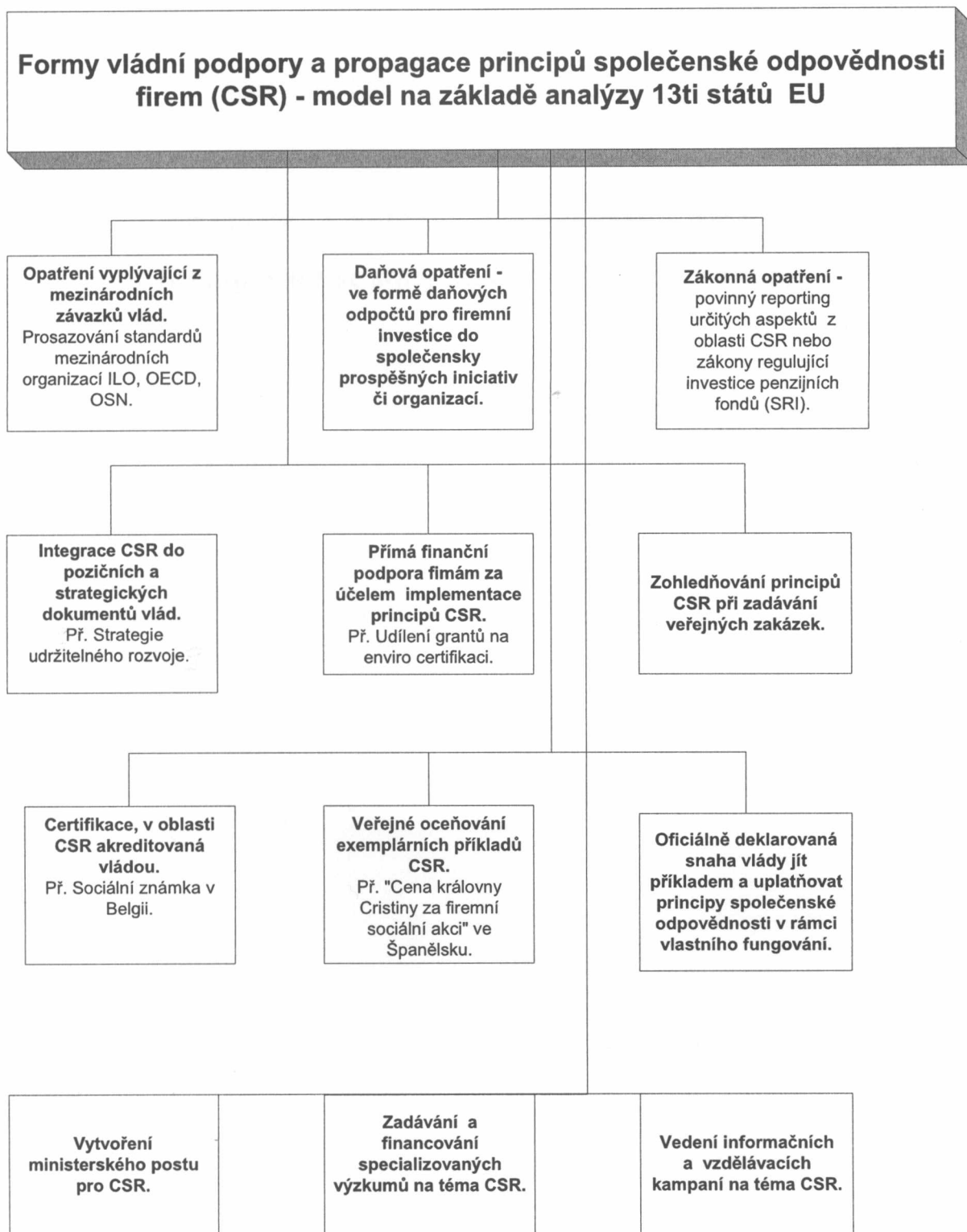
3. **Lokálně specifické formy vládní podpory CSR:**

- vytvoření specializované ministerské funkce pro CSR (Velká Británie)
- oficiálně deklarovaná snaha vlády uplatňovat principy CSR v rámci vlastního fungování (Velká Británie)
- přímé vytváření vládních CSR strategií (Dánsko, Velká Británie)

Při určitém stupni zobecnění pak lze vytvořit souhrnný grafický model vládních CSR strategií v evropském prostředí, který zahrne následující nejvýznamnější vládní opatření:

- zákonná opatření (například povinnost, která firmám ukládá reportování nefinančních indikátorů)
- daňová opatření (část výdajů v oblastech spojených se CSR si firmy mohou odečíst z daní – například dary neziskovým organizacím, investice do rozvoje a vzdělávání zaměstnanců či do vědy a výzkumu)
- integrace problematiky CSR do vládních strategických a pozičních dokumentů (například vládní strategie udržitelného rozvoje)
- praktické prosazování mezinárodních závazků zkoumaných evropských vlád, které mají přímou souvislost se CSR (standards mezinárodních organizací ILO, OECD, OSN)
- přímá finanční podpora firem při implementaci principů CSR (financování poradenství, udílení grantů na toto poradenství či udílení grantů na zavedení environmentální certifikace)
- zohledňování principů CSR v rámci výběrových řízení na veřejné zakázky
- certifikace firemní společenské odpovědnosti akreditovaná vládou
- veřejné oceňování exemplárních příkladů firemní odpovědnosti a diseminace informací o těchto příkladech
- snaha vlády jít příkladem a uplatňovat principy společenské odpovědnosti v rámci vlastního fungování
- vytvoření ministerského postu pro CSR (britský příklad)
- zadávání a financování výzkumů na téma CSR
- vedení informačních a vzdělávacích kampaní na téma CSR.

Obrázek číslo 5 – univerzální model – strategie vlád členských států EU – prosazení a podpora principů CSR.

**Část čtvrtá - vládní politika v oblasti CSR v ČR
(komparace se státy analyzovanými v části 3)**

V závěrečné čtvrté části této práce se na základě prezentovaných případových studií vlád 13ti zemí EU a jejich strategií v oblasti CSR pokusím o analýzu aktivit vlády České republiky v této oblasti. Analýza bude provedena formou komparace na základě modelu vládních CSR strategií, který byl odvozen v části 3.

Pro obecný pohled na situaci v oblasti CSR u nás považuji za vhodné otevřít kapitulu situační analýzou, která se nesoustředí pouze na vládní politiku, ale přinese stručný pohled na dění též na úrovni firemního a občanského sektoru. V dalších částech kapitoly se pak soustředím pouze na oblast vládní politiky a na práci s modelem z předešlé kapitoly.

4.1. Situační analýza situace v oblasti CSR v České republice

Situace v oblasti CSR je v České republice zatím odlišná od situace v západní Evropě, která byla předmětem zájmu předešlých částí práce. Řada vnitřních i vnějších motivačních faktorů²⁷ vedoucích k tomu, že se firmy, vlády i širší veřejnost v těchto zemích rozhodnou vážně zabývat tématem CSR, u nás zatím nefunguje.

Na druhé straně jsou však k dispozici průzkumy z českého prostředí, které potvrzují že o téma je zájem. Například dle závěrů průzkumu postojů firemního sektoru k CSR, který v roce 2003 provedla organizace Business Leaders Forum²⁸, se manažeři firem působících v ČR v naprosté většině s filozofií odpovědného podnikání ztotožňují.

99% těchto manažerů například souhlasilo s výrokem, že *„firma by se vedle tvorby zisku měla aktivně angažovat ve prospěch společnosti, ve které vyvíjí své komerční aktivity.“*

Tento souhlas prochází napříč podnikatelskou sférou - vyslovují ho velké společnosti, malé a střední podniky, podniky ryze české i podniky se zahraniční účastí.

Panují ovšem výrazné nejasnosti, co se za pojmem společenská odpovědnost firem konkrétně skrývá (CSR bývá často zaměňováno s firemní filantropií a není jasný vztah termínů CSR-udržitelný rozvoj), a určitá obava, zda se nejedná o možnou skrytou formu regulace podnikání.

V každém případě výzkum prokázal, že firmy v ČR mají o oblast CSR zájem a vnímají ji jako podstatnou, což potvrzuje fakt, že 84% dotázaných firem plánovalo rozšíření svých aktivit v této oblasti a většina měla zájem o další informace.

²⁷ Jak bylo zmíněno v první kapitole diplomové práce.

²⁸ Sdružení zástupců firemního sektoru v ČR.

Je potřeba také zdůraznit, že většina firem u nás již aktivy, které svým charakterem do oblasti CSR spadají, ve větším či menším měřítku dělá. Rozvinuté jsou zejména oblasti péče o zaměstnance a spolupráce s vysokými školami, které mají v našem prostředí tradici.

Na základě výsledků průzkumu vnímají firmy jako důležitou i svou transparentnost nebo problematiku životního prostředí. Firmy však k CSR obvykle nepřístupují v jeho komplexnosti (tedy ve všech třech rovinách – ekonomické, environmentální a sociální) ani strategickým způsobem. Výzkum organizace Business Leaders Forum potvrdil i časté vnímání společenské odpovědnosti firmy jako prostého chování v souladu s platnými zákony. Nejvíce markantními posuny v rámci firemního sektoru v poslední době bylo vydání specializovaných zpráv o společenské odpovědnosti firmami ČEZ a ŠKODA AUTO.

Co se týče české veřejnosti a českých médií je ze strany těchto subjektů vytvářen zatím jen malý tlak na firemní odpovědné chování. Přesto v posledních letech tento tlak mírně vzrůstá - příkladem z nedávné doby může být medializace problémů obchodních řetězců (prodej závadných potravin, špatné pracovní podmínky zaměstnanců, levné a nebezpečné konstrukce budov nákupních center) či medializace problémů zahraničních investic u nás (například kolínský komplex výroby automobilů TPCA či firma Philips v Hranicích na Moravě).

Veřejnost se v nedávné době sjednotila a vytvořila tlak i v případě přemrštěných bankovních poplatků, které si účtují banky operující na území ČR (konkrétně soudní řízení Sdružení na obranu spotřebitelů s bankou ČSOB).

Obecně však panuje názor, že český trh je stále tažen primárně cenou a spotřebitelé při výběru zboží málo hledí na jiné faktory nežli ekonomické. Otázkou je, zda toto tvrzení není pouze dlouhodobě zažitou představou, zatímco se realita posunuje jiným směrem.

Relativně nejvíce se tématu CSR u nás věnuje neziskový (občanský) sektor. Příznačné je, že první česky psané publikace o CSR stejně jako český překlad tohoto termínu pochází právě z neziskového (občanského) sektoru. Neziskové organizace zpracovávají zejména tu oblast CSR, která souvisí se spoluprací firemního a neziskového sektoru, případně s firemní filantropií.²⁹ Aktivistické neziskové organizace a odbory pak téma CSR využívají pro nátlak na firemní sektor ve sféře svých zájmů.

²⁹ Dárcovství na veřejně prospěšné účely.

Během posledních dvou let neziskový sektor uspořádal na téma CSR několik konferencí v rámci nichž vznikly informační materiály, které pomáhají znalost této problematiky prohlubovat.

Po vstupu ČR do EU v roce 2004 se v souvislosti se strukturálními fondy EU (a prací neziskových organizací financovanou z těchto prostředků) věnuje značná pozornost širokému spektru témat z okruhu CSR jako například:

- rovné příležitosti žen a mužů a sladění rodinného a profesního života
- podpora spolupráce univerzit s firmami
- rozvoj lidských zdrojů
- firemní odpovědnost při restrukturalizaci a propouštění
- zaměstnávání obtížně zaměstnatelných skupin obyvatel apod.

Zatím málo se o CSR hovoří na úrovni veřejných činitelů, v tzv. politické aréně.

CSR jako takové zde zatím není tématem, ucelený přístup k prosazování tohoto konceptu zatím není vytvořen. Řada dílčích témat, která jsou v kontextu evropské politiky vnímána jako součást konceptu CSR, však již na vládní úrovni rozpracována je a často velmi detailně. Zejména v souvislosti s činností poradních orgánů vlády například Rady vlády pro udržitelný rozvoj (založena v roce 2003 jako stálý poradní orgán vlády) nebo Rady vlády pro lidské zdroje (založena 2003).

Témata z oblasti CSR jsou do české politiky přenášena rovněž přijímáním evropských norem. Jako příklad lze uvést koncept rovných příležitostí pro ženy a muže. Zde je do českého práva transponována Směrnice EP a Rady 2002/73/ES o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy. CSR témata se rovněž objevují i v přímé souvislosti s čerpáním finanční pomoci ze strukturálních fondů Evropské unie. Jako příklad lze opět uvést koncept rovných příležitostí pro ženy a muže. Prosazení tohoto principu je podmínkou realizace každého projektu podpořeného ze strukturálních fondů EU. Dalším příkladem je oblast životního prostředí. Projekty ucházející se o podporu ze strukturálních fondů, jejichž realizace může mít vliv na životní prostředí (takové projekty jsou blíže specifikovány podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů), musí obsahovat vyjádření relevantních institucí k těmto vlivům.

Ucelenější odpověď na jednu ze základních otázek policy analysis – *co je a co by mohlo být?* – se ve vztahu k vládní politice v oblasti CSR pokusím podat v následujících podkapitolách.

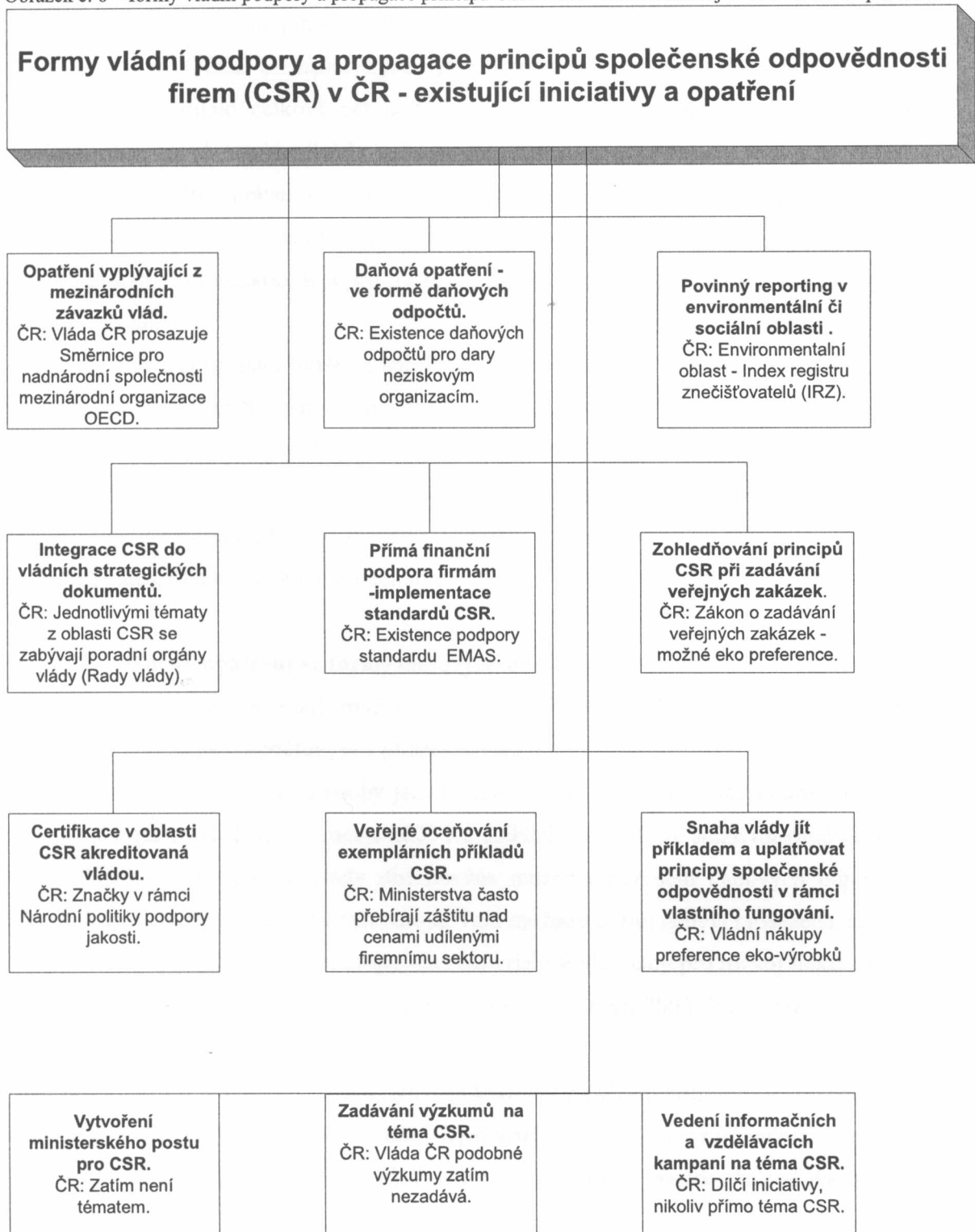
Metodologická poznámka:

Při zpracovávání této části diplomové práce jsem vycházela z aktuálních vládních dokumentů vlády ČR, oficiálně publikovaných informací poradních orgánů vlády a dotazů směřovaných na vládní orgány. Vzhledem k rozsahu a šíři témat spadajících do oblasti CSR však není v možnostech této práce podat zcela vyčerpávající přehled v každé z těchto oblastí. Proto je následující pojednání vedeno na obecnější úrovni, důraz je kladen na komplexnost úhlu pohledu danou využitím modelu vládních CSR strategií prezentovaného v kapitole 3.

Rozsáhlá problematika unijních strukturálních fondů a možných paralel s tématy CSR v rámci čerpání této finanční pomoci nebude již dále rozpracovávána, neboť se jedná o specifickou oblast, které se podrobně věnuje řada jiných prací.

4.2. Vládní podpora a propagace principů společensky odpovědného chování firem v ČR

Obrázek č. 6 – formy vládní podpory a propagace principů CSR v ČR – shrnutí existujících iniciativ a opatření

Detailnější rozbor jednotlivých částí modelu:

1. Opatření vyplývající z mezinárodních závazků vlád

Propagace OECD Směrnic pro nadnárodní korporace je v kompetenci Národního kontaktního místa (NKM) pro OECD Směrnice, které bylo zřízeno při Ministerstvu financí ČR.

NKM doposud přijalo celkově pět podání na porušování Směrnic, která se vždy týkala nedodržování zásad vyplývajících z bodu IV. Směrnic: Zaměstnanost a pracovněprávní vztahy, tj. zejména práva zaměstnanců na zastupování odbory, vytvoření potřebných podmínek k uzavírání kolektivních smluv a všestranné podpory spolupráce mezi zaměstnavateli, zaměstnanci a jejich zástupci. Předkladateli podnětů byly doposavad vždy odborové orgány.

NKM se snaží o propagaci Směrnic například formou pořádání seminářů pro podnikatelský sektor za spolupráce se Svazem průmyslu a dopravy ČR.

V dokumentech NKM z poslední doby se objevuje záměr navázat užší spolupráci s neziskovými organizacemi (občanským sektorem). Do současné doby se tento úmysl bohužel nepodařilo naplnit. Širší zastoupení zájmových skupin (stakeholderů) v rámci NKM by posílilo mandát a relevanci této instituce.

2. Daňová opatření ve formě daňových odpočtů

Firmy podnikající v ČR mají možnost odečíst si od základu daně dary neziskovým organizacím případně rozpočtovým a příspěvkovým organizacím.

Daňové odpočty pro právnické osoby jsou možné, pokud hodnota jednoho daru (nebo všech darů jedné organizaci) činí minimálně 2000 Kč. Základ daně pak lze snížit maximálně o 5%.

Již delší dobu je na úrovni vlády diskutována možnost zavedení daňových odpočtů pro firemní investice do rozvoje lidských zdrojů. Tato možnost zatím nebyla prosazena, ačkoliv je diskutována například v rámci strategického materiálu Rady vlády pro rozvoj lidských zdrojů *Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku* z roku 2003. Ve Strategii se doslova uvádí například:

*„Ke zvýšení prostředků na vzdělání a jejich efektivnímu využívání musí ovšem přispět zlepšené a pružnější principy financování a lepší využívání existujících finančních nástrojů, např. půjčky, poplatky za kurzy a učební materiály, stipendia, granty, daňové úlevy a další.
(Strana 13)*

(...) Jde zejména o to, aby se fyzickým a právnickým osobám výrazně zvýšila možnost odepisovat ze základu daně částky věnované na rozvoj vzdělání, v případě terciárního sektoru až na úroveň 10 % až 15% daňového základu. (Strana 24)“

3. Povinný firemní reporting v environmentální či sociální oblasti

V oblasti sociální není pro firmy podnikající v ČR dle mých zjištění doposud stanovena žádná povinnost pravidelného reportingu.

V oblasti environmentální mají firmy podnikající v ČR stanoveny emisní limity u zdrojů znečišťování ovzduší a vod. Při překročení těchto limitů vzniká firmám ohlašovací povinnost v rámci nově zřízeného Indexu registru znečišťovatelů (IRZ).

Vznik IRZ upravuje zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci znečišťování, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcím předpisem je nařízení vlády č. 368/2003 Sb., o integrovaném registru znečišťování, ve znění nařízení vlády č. 304/2005 Sb.

Jeho zřízením bylo jasně řečeno, které informace jsou znečišťovatelé povinni zveřejňovat a v jaké periodě. Státem zajištěné aktivní zveřejňování údajů z registru IRZ vede znečišťovatele z prestižních i ekonomických důvodů k dobrovolnému snižování úniků a zároveň urychluje zavádění čistějších technologií.

Ohlášená množství toxických látek jsou v registru IRZ jasně vztažena k danému podniku, místu úniku a konkrétní chemické látce, což umožňuje mnohostranné využití informací (např. zobrazení zdrojů rizik, bilance a trendy úniků vybraných látek v daném průmyslovém sektoru a regionu, odhady zdravotních rizik apod.).

Povinnost vykazovat údaje mají firmy definované buď počtem zaměstnanců (např. více než deset) nebo množstvím emisí.

Firmy do zvláštních formulářů každoročně vyplňují údaje o emisích příslušné látky do vody, ovzduší, na skládku či jinou manipulaci s ní (prodej, nákup).

Registr je volně přístupný, např. v knihovnách či na Internetu a momentálně eviduje 72 znečišťujících látek.

Poprvé byly do českého registru informace ohlašovány za rok 2004. Ministerstvo životního prostředí je zveřejnilo k 30. září 2005.

V rámci analýzy vládních politik států EU v předešlé kapitole byla také opakovaně zmiňována povinnost penzijních fondů zpravovat o tom, jakým způsobem zohledňují v rámci svých investic etická, sociální či environmentální hlediska. Dle oficiálního vyjádření Ministerstva financí ČR žádná podobná povinnost správcům penzijních fondů u nás ze zákona nevzniká.

4. Zohledňování principů CSR při výběrových řízeních na veřejné zakázky či při vládních nákupech

V oblasti výběrových řízení na veřejné zakázky je aplikován Zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, který definuje možnost, aby zadavatel zvolil jako základní kritérium pro zadání zakázky buď nejnižší nabídkovou cenu nebo ekonomickou výhodnost nabídky.

Rozhodne-li se pro druhou z možností, posuzuje jednotlivé nabídky podle několika dílčích kritérií. Jedním z kritérií musí být vždy nabídková cena a dále zejména

- provozní náklady
- požadavky na údržbu
- *technické, jakostní, ekologické nebo funkční vlastnosti předmětu veřejné zakázky.*

Kritéria, která je možno zařadit pod použitý termín *ekologické vlastnosti předmětu veřejné zakázky* se mohou týkat např. energetické náročnosti (spotřeby), životnosti, použitých materiálů, balení, příp. různých technických specifikací a požadavků, jejichž splněním se poptávaný produkt stává environmentálně šetrnější než srovnatelné alternativy. Zvláštní pozornost věnuje zákon případu, kdy je mezi hodnotícími kritérii uveden požadavek na zavedení systému environmentálního řízení (EMS) u dodavatele. V takovém případě lze splnění požadavku prokázat doložením jednoho z následujících dokumentů:

- certifikátu vydaného podle českých technických norem
- rovnocenného certifikátu vydaného v členském státě Evropské unie
- nebo jiného dokladu prokazujícího splnění požadavků systému environmentálního řízení, která zadavatel uzná.

Ministerstvo pro místní rozvoj³⁰ v současné době připravuje nový zákon o veřejných zakázkách, který umožní veřejnému zadavateli požadovat předložení certifikátu systému environmentálního řízení (ISO 14001 nebo EMAS) vydaného v České republice nebo v zahraničí. Zákon navíc ponechá veřejným zadavatelům velký prostor pro stanovení dalších environmentálních kritérií: tzv. charakteristiky z hlediska životního prostředí nebo tzv. opatření k zajištění řízení z hlediska ochrany životního prostředí apod. Sem mohou být zahrnuty např. požadavky na recyklovatelnost, biologickou odbouratelnost nebo opatření pro čistší produkci.

³⁰ Stav k březnu 2006.

V oblasti sociální je dle Zákona č. 40/2003 Sb. o veřejných zakázkách možno udělovat preferenci těm uchazečům o veřejnou zakázku, kteří zaměstnávají více nežli 50% zaměstnanců s oficiálně registrovaným postižením.

Co se týče vládních nákupů zde je usnesením vlády č. 720/2000 z 19. července 2000 zakotveno doporučení preference výrobků či služeb označených národní ekoznačkou *Ekologicky šetrný výrobek*. Vláda v tomto usnesení doporučuje svým členům, vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy a přednostům okresních úřadů, aby upřednostnili přímý nákup takto označeného zboží a výrobků (např. pro opravy exteriérů a interiérů budov a jejich vybavení - nábytek, kopírky, osvětlení, kancelářské papíry, hygienické potřeby atd.).

5. Integrace CSR do vládních strategických dokumentů.

Řada témat z oblasti CSR je na úrovni vlády ČR řešena v rámci činnosti poradních a koordinačních orgánů vlády (rady vlády). Jedná se zejména o činnost následujících vládních rad:

- Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Rada vlády pro udržitelný rozvoj byla zřízena usnesením vlády č. 778 ze dne 30. července 2003 jako stálý poradní, iniciační a koordinační orgán vlády pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení. Základním dokumentem Rady je *Strategie udržitelného rozvoje České republiky z roku 2004*.

- Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů

Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů byla zřízena usnesením vlády č. 210 ze dne 3. března 2003 jako stálý poradní, iniciativní a koordinační orgán vlády v oblastech strategického řízení rozvoje lidských zdrojů. Základním dokumentem Rady je *Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku z roku 2003*.

- Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci je stálým poradním orgánem vlády v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci.

Byla zřízena usnesením vlády ČR č.858 ze dne 3. září 2003. Základním dokumentem Rady je *Národní politika bezpečnosti a zdraví při práci*.

- Rada vlády ČR pro lidská práva

Rada vlády České republiky pro lidská práva je poradním orgánem vlády České republiky pro otázky ochrany lidských práv a základních svobod osob v jurisdikci České republiky.

Byla zřízena usnesením vlády ČR č. 809 ze dne 9. prosince 1998 a sleduje dodržování a naplňování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod a dalších právních norem upravujících ochranu a dodržování lidských práv. V její kompetenci je též sledování vnitrostátního plnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod.

- Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů

Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů je stálým poradním orgánem vlády v oblasti vytváření rovných příležitostí pro ženy a muže.

Rada byla zřízena usnesením vlády ČR č. 1033 ze dne 10. října 2001.

- Rada České republiky pro jakost

Rada České republiky pro jakost je poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády zaměřeným na podporu rozvoje managementu a uplatňování Národní politiky podpory jakosti v České republice. Základním dokumentem Rady je *Strategie národní politiky podpory jakosti*.

Téměř žádný ze strategických dokumentů výše zmiňovaných rad vlády se však přímo o společenské odpovědnosti firem jako takové nezmiňuje.³¹

Nejkomplexnějším dokumentem, který se svým charakterem a širí záběru nejbližší překrývá s charakterem CSR, je *Strategie udržitelného rozvoje České republiky* schválená usnesením vlády č. 1242/2004.

Obecným cílem Strategie je „zajišťovat co nejvyšší kvalitu života obyvatel a současně vytvářet příznivé podmínky pro kvalitní život budoucích generací.“

Strategie reaguje na potřebu koordinovaného vývoje a vzájemné rovnováhy sociálního, ekonomického a environmentálního vývoje společnosti (principy, které jsou rovněž základními principy CSR – viz první kapitola této práce).

Strategie má tyto dílčí cíle:

- ekonomický pilíř – posilování konkurenceschopnosti ekonomiky
- environmentální pilíř – ochrana přírody, životního prostředí, přírodních zdrojů a krajiny, environmentální limity

³¹ Pouze v rámci Národního akčního plánu pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dokument Rady vlády pro BOZP) se hovoří o „sociální odpovědnosti podniků“ v souvislosti s tzv. příklady dobré praxe v BOZP. V rámci Strategie udržitelného rozvoje ČR se hovoří o problému „poklesu sociální (společenské) zodpovědnosti soukromého sektoru“.

- sociální pilíř – posílení sociální soudržnosti a stability
- výzkum a vývoj, vzdělávání
- evropský a mezinárodní kontext
- správa věcí veřejných.

Uvedené cíle jsou formulovány tak, aby jejich dosažením byla co nejvíce omezena nerovnováha ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním rozvojem společnosti.

Strategie udržitelného rozvoje ČR představuje základ pro zpracování sektorových politik, pro strategické politické rozhodování v rámci státní správy a samosprávy a pro jejich spolupráci se zájmovými skupinami (stakeholdery).

6. Přímá finanční podpora firmám určená na implementaci standardů z oblasti CSR

V této formě podpory CSR je vláda ČR velmi progresivní. Od roku 2003 podporuje zavádění environmentálních standardů EMAS a ISO 14001 v rámci malých a středních podniků.

Program podpory malých a středních podnikatelů s názvem *Trh*, který vyhláší Ministerstvo průmyslu a obchodu umožňuje těmto subjektům získat příspěvek na certifikaci ve výši 50% nákladů na poplatek za vydání certifikátu a nákladů na odborné poradenské služby v souvislosti s certifikací nebo zaváděním programu EMAS nebo systému ISO 14001.

Vláda ČR dále podporuje mezinárodní standard v oblasti řízení a rozvoje lidských zdrojů *Investors In People*. Podniky, které se rozhodnou tímto způsobem zlepšit péči o své zaměstnance mohou získat dotaci ve výši nejméně 65% pořizovacích nákladů. Koordinátorem zavádění tohoto projektu je Agentura CzechInvest.

Veškeré kroky vlády ČR v oblasti podpory implementace mezinárodních CSR standardů bohužel nejsou ve spojitosti s tématem společenské odpovědnosti firem komunikovány.

7. Certifikace v oblasti CSR akreditovaná vládou

Jednotná a integrovaná CSR certifikace akreditovaná vládou u nás zatím neexistuje.

Po podobné certifikaci u nás zatím ani není poptávka. Vytvoření komplexní a integrované CSR certifikace je zároveň velmi náročný proces a je otázkou, zda by v našich podmínkách v současnosti mělo smysl.

Existující eko- či soci-značky zahrnuté v programu *Česká kvalita*, který je součástí vládní Národní politiky jakosti, však úzce korespondují s tématy odpovědného podnikání.

V oblasti environmentální se jedná o značku *Ekologicky šetrný výrobek*, která vznikla na základě iniciativy ministra životního prostředí a ministra hospodářství v dubnu 1994 a přináší spotřebiteli státní garanci, že u označeného výrobku jsou minimalizovány nepříznivé vlivy na životní prostředí.

Požadavky a kritéria pro udělení značky vycházejí z platné legislativy, norem a dalších předpisů. Požadavky na výrobce, který se o značku uchází, stanovuje vždy ad hoc tým odborníků z dané oblasti, doporučuje je Rada pro ekologicky šetrné výrobky a schvaluje ministr životního prostředí.

Plnění stanovených kritérií ověřují oblastní inspektoráty České inspekce životního prostředí a příslušné autorizované nebo akreditované zkušební orgány.

Správcem značky je CENIA (Česká informační agentura životního prostředí).

V oblasti sociální se jedná o nově zavedenou značku *Podporované zaměstnání* (zavedena v roce 2005). Smyslem podporovaného zaměstnání je nalezení pracovního uplatnění pro lidi, kteří mají v důsledku zdravotního postižení nebo jiných znevýhodňujících faktorů ztížený přístup na trh práce.

Značku mohou obdržet podniky, neziskové organizace či veřejné instituce, které zaměstnávají hendikepované občany, a to na základě výsledků místního šetření týmem nezávislých hodnotitelů. Certifikaci provádí a správcem značky je Česká unie pro podporované zaměstnání.

V sociální oblasti mohou podniky rovněž obdržet osvědčení *Bezpečný podnik*. Toto osvědčení je od roku 1996 udíleno v rámci programu *Bezpečný podnik*, které je iniciativou Českého úřadu bezpečnosti práce ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí a zaměřuje se na zvyšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u subjektů podnikajících v ČR. Osvědčení mohou získat velké organizace a středně velké organizace o minimálním počtu 100 zaměstnanců, které se zúčastní programu *Bezpečný podnik*. Splněním stanovených kritérií programu vzniká firmě dvouleté oprávnění užívat označení *Bezpečný podnik*.

Na základě opakovaného auditu je možno toto označení obnovovat.

8. Veřejné oceňování exemplárních příkladů CSR

Ocenění, které by se vztahovalo k CSR jako takovému (v celé jeho komplexnosti) u nás zatím neexistuje. V dílčích tématech souvisejících se společenskou odpovědností firem však již řada ocenění udělena je, nejčastěji ze strany neziskových subjektů. Tyto ceny jsou obvykle zaštitěny ze strany vládních institucí, nejčastěji ministerstev.

Jako příklady lze uvést následující ceny:

- *Cena zdraví a bezpečného životního prostředí* udělená organizací Business Leaders Forum podnikům, které aktivním (měřitelným) způsobem přispívají ke zlepšení životního a pracovního prostředí ve svém blízkém i širším okolí.
Cena je zaštitěvaná ministrem životního prostředí.
- *Top firemní filantrop* – cena udělená organizací Fórum dárců podnikům, které darují prostředky na dobročinné (veřejně prospěšné) účely.
Cena je zaštitěvaná místopředsedou vlády pro ekonomiku.
- *Firma s nejlepšími rovnými příležitostmi* - cena udělená organizací Gender Studies podnikům, které se snaží o prosazení principu rovných příležitostí pro ženy a muže.
Cena je zaštitěvaná Ministerstvem průmyslu a obchodu.

9. Snaha vlády jít příkladem a uplatňovat principy společenské odpovědnosti v rámci vlastního fungování.

Oficiální deklarace vlády ČR, která by vyjadřovala závazek vlády uplatňovat principy společenské odpovědnosti v rámci vlastního fungování (například po vzoru britské vlády) neexistuje. Nicméně i v této sféře je možné dohledat určité iniciativy, které by bylo možno za oficiální snahu vlády uplatňovat principy společenské odpovědnosti považovat.

Jedná se například o iniciativu *Zelený úřad* - na základě usnesení vlády ČR ze dne 19. července č. 720/2000 vláda doporučuje svým členům, vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy a přednostům okresních úřadů, aby upřednostnili přímý nákup zboží a výrobků označených značkou „Ekologicky šetrný výrobek“.

Z dostupných dokumentů, které interně monitorují naplňování iniciativy *Zelený úřad* (zpráva z roku 2003)³², jsou vybrány dvě ilustrativní citace:

³² Vyhodnocení zpráv z jednotlivých resortů a organizací k usnesení vlády 720/2000, CENIA 2003.

„Ministerstvo průmyslu a obchodu

Nákup ekologicky šetrných výrobků bude umožněn ve větším množství až tyto výrobky budou cenově a kvalitativně konkurenceschopné ostatním výrobkům.

Zhodnocení, doporučení

- *MPO konstatuje, že nákup ekologicky šetrných výrobků je prováděn za předpokladu splnění dalších kritérií, jako je hospodárnost, účelnost a efektivnost, které musí MPO jako ústřední orgán státní správy dodržet.*

Úřad veřejného ochránce práv – zpráva k iniciativě Zelený úřad

Ředitelem Kanceláře úřadu byl vydán Pokyn pro všechny zaměstnance k zajištění environmentálně příznivého provozu Úřadu. Používá se recyklovaný papír, rovněž tak i ekologický zimní posyp, třídí se odpad, mokrý odpad se kompostuje, minimalizuje se používání chemických prostředků při úklidu budovy a klade se důraz na využívání ekologicky šetrných výrobků. Zaměstnanci jsou systematicky vedeni k celkovému úspornému, tedy ekologickému chování při každodenních činnostech v budově, k energetickým úsporám.

Zhodnocení, doporučení:

I přes krátkost času který byl na zpracování této zprávy lze konstatovat, že „ekologická“ opatření k provozu budovy budou ve stejné intenzitě pokračovat, rovněž tak i vztah všech zaměstnanců Úřadu je ke všem přijatým „ekologickým“ opatřením možné hodnotit jako pozitivní.“

10. Vytvoření ministerského postu pro CSR

Vytvoření specializovaného ministerského postu pro problematiku CSR po vzoru britské vlády u nás zatím rozhodně není tématem.

11. Zadávání výzkumů na téma CSR - spolupráce s Univerzitami na výzkumech v oblasti CSR

Specializovaný výzkum na téma CSR nebyl ze strany vlády ČR zadán. Doposud provedené CSR výzkumy³³ byly iniciativou firemního sektoru.

12. Vedení informačních a vzdělávacích kampaní na téma CSR

Ze strany vlády ČR zatím není vypracován žádný komplexní přístup k informování a vzdělávání v oblasti CSR. Jsou však realizovány dílčí aktivity v dílčích oblastech CSR.

V platnosti je například usnesení vlády ze října 2000 č. 1048 o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice.

Ministerstvo životního prostředí k tomuto účelu vypracovalo metodiku, která slouží jako příručka pro realizaci Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice v rámci podnikové sféry.

Výsledný produkt je určen pro malé a střední podniky, neziskové organizace spolupracující s průmyslovými a zemědělskými podniky apod., ale rovněž i pro orgány veřejné správy včetně obcí.

³³ Doposud u nás byly provedeny 3 komplexní výzkumy na téma CSR. Jeden provedla marketingová agentura AMASIA, druhý agentura STEM na zakázku firmy Philips Morris a třetí organizace Business Leaders Forum, která je sdružením firem, které se hlásí k etice v podnikání a principům CSR.

4.3. Politika v oblasti CSR v ČR – „integrovat a komunikovat.“

Z provedené analýzy situace v ČR je zřejmé, že kroky a iniciativy, které jsou součástí CSR strategií vlád analyzovaných států EU v předchozí kapitole, jsou u nás rovněž v podstatné míře realizovány.

Z analýzy je však zřejmá jedna zásadní skutečnost, a sice že CSR jako takové zatím není pro vládu ČR tématem. Termín *společenská odpovědnost firem* není používán veřejnými činiteli, není součástí strategických dokumentů vlády³⁴, neexistují k němu oficiální vládní stanoviska, je de facto pojmem neznámým.

K problematice odpovědnosti podniků na úrovni vlády ČR doposud neexistuje jednotný a integrovaný přístup. Aktivita a opatření, které mají odpovědnost firem stimulovat, vláda ČR realizuje nebo má záměr realizovat, avšak dezintegrovaně v rámci různých resortů a poradních orgánů vlády. Možná by skutečně stálo za zvážení, zda neintegrovat tyto mnohostranné snahy vlády zaměřené na firemní sektor pod jednotnou hlavičku CSR.

Jedním z dalších důvodů, proč by bylo vhodné, aby se vláda tématem CSR začala zabývat je skutečnost, že naše země je součástí EU, kde je oblast sociální a oblast ochrany životního prostředí koordinována, tedy jsou zde nastolována společná témata. CSR mezi tato témata nesporně patří – viz. například Zelená kniha či Komuniké Evropské komise zmiňované v první kapitole této práce. Česká vláda se rovněž zavázala k plnění doporučení a cílů Lisabonského procesu, jehož součástí je podpora a propagace CSR.

Je též velice dobře možné, že budeme v brzké době vyzváni, abychom v rámci unijního předsednictví naší země rovněž uspořádali konferenci zaměřenou na odpovědné podnikání po vzoru ostatních států EU.

Obecná doporučení této práce zaměřená na budoucnost CSR u nás a možnosti vládní podpory tohoto konceptu nemusí být nijak průlomová. Dají se shrnout dvěma slovy - integrovat a komunikovat.

Integrovat by znamenalo sjednotit současné vládní snahy, které svým charakterem spadají do oblasti CSR například v rámci činnosti jednoho resortu (či v rámci práce ustavené meziresortní komise). Znamenalo by to svést všechny tyto iniciativy a opatření vlády pod hlavičku CSR a vybavit věc jednotnou logikou.

³⁴ Pro úplnost je třeba dodat, že v rámci rešerší vládních dokumentů jsem dvakrát narazila na termín „sociální odpovědnost podniků.“

Zároveň by bylo vhodné po vzoru britské či dánské vlády sestavit jednotný integrovaný strategický dokument k problematice CSR, který by v sobě sjednotil současné roztržité vládní iniciativy.

Komunikovat by znamenalo zaměřit se na zvýšení obecného povědomí o tématu CSR zcela v souladu s tím, co v tomto směru činí ostatní státy EU analyzované v předešlé kapitole a rovněž v harmonii s návrhy všech unijních strategických CSR dokumentů zmiňovaných v druhé kapitole této práce (Zelená kniha, Komuniké Evropské komise k CSR a další).

Komunikovat by znamenalo hovořit o společenské odpovědnosti firem, organizovat konference, semináře, kulaté stoly či zakládat podobné iniciativy. Jakými je například rakouská iniciativa CSR Austria. Tato iniciativa, která vznikla v roce 2002 z podnětu Rakouské federace průmyslu ve spolupráci s Ministerstvem hospodářství a práce, organizuje pravidelné konference, udílí CSR cenu a zadává specializované výzkumy na toto téma.

Zcela konkrétním dílčím tématem z oblasti CSR, které by vláda mohla v začátcích rozpracovat a komunikovat, je například téma přínosů CSR pro firemní sektor, tedy důvodů proč být společensky odpovědnou firmou. Po vzoru britské vlády by bylo možno zřídit specializované vládní webové stránky, kde by byly tyto přínosy odpovědného podnikání detailně rozpracovány.

Vhodné by bylo i více informovat o existenci OECD Směrnic pro nadnárodní korporace a zejména jejich vztahu s tématem odpovědného podnikání a skutečnosti, že Česká republika se zavázala k jejich propagaci. Dle výzkumu české pobočky organizace Transparency International z roku 2005 zaměřeného na etiku podnikání v ČR bylo například zjištěno, že *„většinou manažeři neví nic o mezinárodních úmluvách. Nedokážou se tedy vyjádřit k otázce, zda ratifikace mezinárodních úmluv (např. OECD) přinesla do České republiky nějaké zlepšení oblasti etiky podnikání.“*³⁵

Komunikovat by znamenalo rovněž zasadit se o srozumitelnost tématu CSR v našem prostředí a zapracovat na jednotné české terminologii. Zde by bylo možno využít práce neziskového sektoru, který je v této sféře dlouhodobě aktivní a názvosloví již víceméně vypracoval. Expertízu neziskového sektoru by vláda mohla využít i pro jakékoliv další aktivity související se CSR.

³⁵ Výzkum české pobočky mezinárodní organizace Transparency International „Etika v podnikání“ z roku 2005.

K těmto obecným doporučením lze přidat ještě **dvě velmi konkrétní doporučení**, jejichž účinnost směrem k stimulaci CSR je v rámci evropské zkušenosti ověřená.

Jedná se o:

- rozšíření možností daňových odpisů pro společensky odpovědné aktivity firem
- zavedení povinnosti penzijních fondů pravidelně reportovat, jakým způsobem zohledňují etická, sociální a environmentální hlediska svých investic. Tato povinnost ukládaná investorům prokazatelně stimuluje rozvoj CSR jako takového (viz předešlá kapitola), neboť firmy jsou nuceny začít tyto údaje pro investory shromažďovat a věnují tedy této oblasti zvýšenou pozornost.

Závěrem kapitoly je třeba uvést rovněž možná úskalí implementace uvedených doporučení v našem prostředí.

V oblasti **integrace** vládních iniciativ a aktivit zaměřených na firemní sektor spočívá dle mého názoru hlavní úskalí ve vysoké náročnosti takového kroku. Snaha o integraci by nejspíše narazila na výraznou „sektorovost“ české státní správy, kdy jednotlivé resorty pracují velmi izolovaně. Na druhou stranu, pokud by se podobná integrace zdařila, jednalo by se o velmi progresivní krok.

V oblasti **komunikace** spočívá úskalí v obtížné komunikaci pojmu a obsahu termínu *společenská odpovědnost firem*. To je dáno jednak velice komplexním charakterem CSR, rovněž pak používaným pojmoslovím, které vychází ze specifické unijní řeči (eurospeak). Některé klíčové pojmy CSR jsou jen obtížně přeložitelné a přenositelné do našeho prostředí (viz. například termín stakeholders).

Téma CSR může též narazit na odpor podnikatelské sféry, která v něm může vidět hrozbu další regulace podnikání.

Zcela zásadní problém pak osobně vidím v malé věrohodnosti a kredibilitě vlády ČR v očích podnikatelského sektoru. Lze očekávat, že skepse vůči jejím snahám stimulovat odpovědnost firemního sektoru by byla značná. Ve chvíli kdy by například současná vláda začala oficiálně komunikovat, že je nutno, aby se podnikatelé chovali morálním a etickým způsobem, velmi pravděpodobně by narazila na otázku, zda se vláda sama tímto způsobem chová.

Co se týče **dvou konkrétních doporučení** (daňové odpisy a regulace penzijních fondů) zde lze identifikovat dvě možné problémové oblasti.

V oblasti rozšíření daňových odpisů jde zejména o nalezení politické vůle, neboť tento krok s sebou nevyhnutelně nese snížení příjmů státní pokladny.

Co se týče možné regulace penzijních fondů, zde se může podle mého názoru problém vyskytnout ve dvou oblastech. První problémem je určitá neustálenost situace v oblasti penzijních fondů jako takových (jejich počet se například v posledních letech neustále snižoval³⁶) a skutečnost, že penzijní systém v ČR je zatím nedořešen. Další problematickou skutečností je fakt, že penzijní fondy u nás podle údajů MF ČR zatím málo investují do podnikových akcií. Jejich investice jsou nejčastěji směřovány do dluhopisů (například až 75% investic těchto subjektů směřuje do dluhopisů). Přímý vliv na podnikání v ČR je tedy tímto způsobem snížen.

³⁶ Například dle údajů MF ČR působilo v roce 1995 na území ČR 40 fondů nabízejících penzijní připojištění. V roce 2004 bylo těchto subjektů pouze 11.

ZÁVĚR

Předkládání diplomová práce se soustředila na analýzu politiky Evropské unie a vybraných členských států Unie (celkem 13 zemí) směřující k podpoře a propagaci konceptu společensky odpovědného podnikání firem (Corporate Social Responsibility, CSR).

Práce svým charakterem spadá do oblasti tzv. moderní analýzy politiky. Při jejím psaní byly využity nástroje, které jsou používány v rámci tohoto politologického proudu (případové studie, obsahové a situační analýzy).

Koncept CSR jako takový je představen v první části práce. Jsou zde prezentovány okolnosti jeho vzniku, jeho mezinárodní charakter a hlavní motivační faktory, které vedou firmy k přijetí strategie společenské odpovědnosti v evropském i celosvětovém měřítku.

První kapitola tedy předkládá odpovědi na základní otázky - CO je předmětem této práce a PROČ je třeba se tématem zabývat.

Ve druhé kapitole práce je provedena obsahová analýza politiky Evropské unie v oblasti společenské odpovědnosti firem s využitím základních dokumentů, které Unie k tomuto tématu vydala v letech 1995-2005 (Zelená kniha, Komuniké Evropské komise, závěry Evropského fóra stakeholderů).

Třetí kapitola představuje soubor případových studií konkrétních strategií vybraných evropských vlád v oblasti CSR. Studie přináší ukázky jak tvrdých (regulativních), tak i měkkých (stimulačních) vládních opatření.

Na základě uvedených případových studií je pak provedeno celkové shrnutí, v němž jsou identifikována opatření, která jsou společná všem analyzovaným vládám, opatření, která se vyskytují pouze u některých z nich a opatření, která jsou zcela lokálně specifická.

V závěru třetí kapitoly je **naplněn cíl této diplomové práce**, kterým je vytvoření praktického modelu evropských vládních strategií v oblasti CSR. Tento model zahrnuje celkem 12 nejvýznamnější opatření jako například:

- zákonná opatření
- daňová opatření
- integrace problematiky CSR do vládních strategických a pozičních dokumentů
- praktické prosazování mezinárodních závazků zkoumaných evropských vlád, které mají přímou souvislost se CSR
- zohledňování principů CSR v rámci výběrových řízení na veřejné zakázky
- a další

Tento zobecněný model evropských vládních CSR strategií je v závěrečné kapitole práce převeden do českého prostředí a doplněn místními údaji.

Aktuální analýza místních podmínek pak vede ke zjištění, že řada opatření či kroků, které mají vliv na odpovědné podnikání firem, je již v rámci vládní politiky ČR více či méně realizována. V ČR například existuje zákonem zakotvené zohledňování environmentálních kritérií při zadávání veřejných zakázek, stejně jako vládní certifikace určitých aspektů odpovědného podnikání (certifikáty *Ekologicky šetrný výrobek*, *Bezpečný podnik* a podobně). Vláda ČR například v roce 2003 vydala Strategii udržitelného rozvoje a v rámci svých poradních orgánů (rad vlády) rozpracovává řadu témat, která se přímo překrývají s tématy v rámci konceptu CSR.

Hlavním problémem je však vysoká míra dezintegrace těchto aktivit a skutečnost, že společensky odpovědné podnikání není zatím v politické aréně tématem.

Proto dvě hlavní obecná doporučení pro české prostředí, ke kterým práce dochází, jsou relativně jednoduchá a dají se shrnout slovy *integrovat a komunikovat*. Vedle těchto obecných doporučení práce předkládá i dvě konkrétnější doporučení vzešlá z analýzy vybraných evropských zemí. Jedná se o rozšíření možností daňových odpisů společensky odpovědných aktivit firem a opatření zaměřená na investiční strategie penzijních fondů, která v důsledku vedou obecně ke zvýšenému tlaku na firemní odpovědné chování.

Všechna doporučení jsou v samém závěru ještě podrobněji rozvedena a doplněna krátkou analýzou možných problémů, na které může jejich praktická realizace narážet.

Použitá literatura a zdroje

Základní dokumenty Evropské unie:

European Multistakeholder Forum on CSR – final report. European Commission 2004.

A European Roadmap for Business towards a Sustainable and Competitive Enterprises. CSR Europe 2005.

Campaign Report on European CSR Excellence 2003-2004. The Copenhagen Centre (TCC), CSR Europe and International Business Leaders Forum (IBLF) with the support of the European Commission, DG Employment 2003.

Communication on promoting the European framework for CSR. European Commission 2002.

Green Paper on promoting the European framework for CSR. European Commission 2001.

Základní dokumenty vlády ČR:

Hospodářská strategie vlády ČR. Úřad vlády ČR 2005.

Strategie rozvoje lidských zdrojů. Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů 2003.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Rada vlády pro udržitelný rozvoj 2004.

Národní akční plán bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Rada vlády pro BOZP 2003.

Celostátní programy. Rada pro rozvoj podnikatelského prostředí 2005.

Ostatní:

Aarosan, Ariel Susan: *The European response to public demand for global corporate responsibility.* National Policy Association 2002.

Bé, Dominique: *CSR – responsibility or regulation?* CSR conference Humboldt University Berlin 2004.

Braun, Marcel: *Regional and local policies as driver of CSR – best practice examples from Germany.* CSR conference Humboldt University Berlin 2004.

Fox, Ward: *Public sector roles in strengthening CSR.* World Bank 2002.

Fiala, Petr & Schubert, Klaus: *Moderní analýza politiky.* Barrister & Barrister 2000.

Fischer, Heike: *Public Authorities promoting CSR.* ESADE Business School Barcelona 2004.

Guarini, Enrico & Nidasio, Claudio: <i>CSR role in Public-Private Partnership: Models of governance</i> . Discussion paper for the European Academy of Business in Society 2003.
Hardis, Jeanet: <i>Social Multipartite partnership</i> . Research paper of Centre for Corporate Values and Responsibility, Copenhagen Business School 2003.
Říchová, Blanka: <i>Úvod do současné politologie</i> . Praha Portál 2002.
Welzel, Carolin: <i>CSR – Enablers and Obstacles (legal and political aspects of CSR)</i> . CSR conference Humboldt University Berlin 2004.
<i>Corporate Social Responsibility – National public policies in the European Union</i> . Luxembourg Office for Official Publications of the European Communities 2004.
<i>The role of public policies in promoting CSR. EU Presidency Conference</i> . Italian Ministry of Labour and Social Affairs 2003.
<i>Governments as Partners – The role of Central Government in Developing New Social Partnership</i> . The Copenhagen Centre and Ashridge 2001.
<i>Making together Europe a pole of innovation and excellence on Corporate Social Responsibility (draft for an Alliance for CSR)</i> . Interní dokumenty organizace CSR Europe 2005.
<i>Napříč společenskou odpovědností firem</i> . Kolektiv autorů. AISIS, Fórum dárců 2005.
<i>Etika v podnikání</i> . Výzkum organizace Transparency International 2005.
<i>Jak jsme na tom? A co dál? Strategický audit České republiky</i> . CESES FSV UK 2005.
<i>Partnership Alchemy</i> . The Copenhagen Centre 2000.
<i>Rhetoric And Realities: Analysing Corporate Social Responsibility in Europe</i> . RARE – European research project within the European Sixth Framework Programme 2005.
<i>Vize rozvoje České republiky do roku 2015</i> . CESES FSV UK 2001.
<i>Výroční zprávy Národního kontaktního místa pro OECD Směrnice pro nadnárodní korporace z let 2001-2004</i> . Ministerstvo financí ČR.
<i>Vyhodnocení zpráv z jednotlivých resortů k usnesení vlády 720/2000</i> . CENIA 2003.

Zákony ČR

Zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách.

Zákon č. 40/2003 Sb. o veřejných zakázkách.

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci znečišťování.

Výzkumy provedené v oblasti CSR v ČR

Odpovědné a sociální chování firem. STEM pro Phillip Morris 2003.

Společenská odpovědnost firem. Business Leaders Forum 2004.

Internetové zdroje

Oficiální webová stránka Evropské unie - <http://www.europa.eu.int>

Oficiální webová stránka Evropské unie věnovaná problematice CSR - http://europa.eu.int/comm/employment_social/emplweb/csr-matrix

Evropský ekonomický a sociální výbor - <http://www.esc.eu.int/index.htm>

Iniciativa OSN - Global Compact - www.unglobalcompact.org

Iniciativa Global Reporting Initiative (nezávislá nadnárodní iniciativa, vznik iniciován OSN) - www.gri.org

Evropská centrála pro CSR - www.csreurope.org

Oficiální webová stránka britské vlády věnovaná CSR - www.csr.gov.uk

Oficiální webová stránka vlády ČR - www.vlada.cz

Portál veřejné správy - www.portal.gov.cz

Ministerstvo životního prostředí ČR - www.env.cz

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR - www.mpo.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí - www.mpsv.cz

Ministerstvo financí - www.mfcr.cz

Národní politika podpory jakosti - www.npj.cz

Webová stránka komisaře pro zaměstnanost, sociální záležitosti a rovné příležitosti Vladimíra Špidly -

http://europa.eu.int/comm/employment_social/emplweb/spidla/index_en.cfm

Informační portál pro podnikatele - www.businessinfo.cz

Informační portál věnovaný problematice strukturálních fondů - www.strukturalni-fondy.cz

Informační portál občanské společnosti - www.obcan.ecn.cz

Česká informační agentura životního prostředí - www.cenia.cz

Organizace Business Leaders Forum - www.blf.cz

Organizace Gender Studies - www.genderstudies.cz

Britská nevládní organizace Accountability - www.accountability.org.uk

Nevládní organizace Transparency International - www.transparency.org

Dow Jones Sustainable Index - www.sustainability-indexes.com

Webové stránky firmy Toshiba - www.toshiba.co.jp

Periodika

<i>CSR Europe Newsbundle. CSR Europe.</i>
<i>Business Ethics: European Review. Blackwell Publisher.</i>

Seznam vyobrazení

1. Trojitá základna podnikání (triple bottom line) jako východisko pro CSR.
2. Dialog se stakeholdery – grafické znázornění způsobu, kterým japonská firma Toshiba reflektuje požadavky svých stakeholderů (nositelů oprávněného zájmu).
3. Případová studie – uplatňování CSR a jeho přínosy v případě firmy The Co-operative Bank ve Velké Británii – www.bitc.org.uk.
4. Principy iniciativy Global Compact organizace OSN.
5. Univerzální model – strategie vlád členských států EU – prosazení a podpora principů CSR.
6. Formy vládní podpory a propagace principů CSR v ČR – shrnutí existujících iniciativ a opatření.

**Role a možnosti vlády v oblasti podpory
společenské odpovědnosti firem
(analýza politik vybraných států EU a návrh pro ČR)**

Projekt diplomové práce

Konzultant: PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.

Diplomant: Bc. Jana Trnková

Institut politologických studií FSV UK

Obor: MGR Politologie

Datum odevzdání: 7.4. 2005

Kontakt: j_trnkova@hotmail.com

Připravovaná diplomová práce se bude zabývat úlohou a možnostmi vlád evropských národních států v oblasti propagace a podpory společensky odpovědného chování firem (Corporate Social Responsibility, dále jen CSR). Podstatnou součástí práce pak bude analýza současných i potenciálních možností vlády ČR.

Koncept CSR je v současnosti jedním z nejdiskutovanějších témat celosvětově i evropsky. Jeho přímá propagace se v Evropské unii stala integrální součástí Lisabonského procesu. Podle definice Unie je CSR „dobrovolné integrování sociálních a environmentálních hledisek do každodenních firemních operací a interakcí s okolím.“³⁷

Konkrétněji řečeno, koncept Corporate Social Responsibility je založen na pochopení a uznání skutečnosti, že firmy mají vedle své komerční úlohy, také významnou úlohu společenskou. Tedy že firmy nejsou pouze izolovanými, na sebe zaměřenými jednotkami, ale významnými součástmi společností, ve kterých vyvíjí své komerční aktivity.

Stále častěji se hovoří o tom, že vyvstává potřeba, aby firmy přeorientovaly svou strategii z *maximálního* na *optimální* zisk a začaly podnikat s ohledem na harmonické vyrovnání ekonomických, sociálních a environmentálních aspektů svého podnikání.

Pokud tedy vycházíme z předpokladu, že je žádoucí, aby firmy svou společenskou odpovědnost rozeznaly a začlenily do své dlouhodobé strategie, je zajímavé v této souvislosti analyzovat roli, kterou v tomto případě může sehrát vláda směrem k podpoře tohoto procesu. Nejedná se zde pouze o legislativní regulaci, ale o vytvoření vhodného prostředí, ve kterém by pro firmy bylo jednodušší a pokud možno i výhodnější chovat se odpovědně. Odpovědné chování by pak mohlo být spojeno i s určitou prestiží a výhodami. Možností a nástrojů, kterými v této oblasti státní správa disponuje je celá řada. Jejich analýza bude předmětem mé diplomové práce.

Na základě příkladů a případových studií ze zemí Evropské unie zdokumentuji, co je v této oblasti možné dělat a jak. V další části práce pak provedu hrubou analýzu možností, které má (nebo potenciálně může mít) v tomto směru vláda ČR. Neboť Česká republika se zavázala k plnění doporučením a cílů Lisabonského procesu a aktivní podpora CSR je podstatnou součástí této strategie, zejména v rámci sociálního a environmentálního pilíře.

Analýza bude provedena s využitím co nejaktuálnějších informací a tak, aby bylo možné ji případně prakticky použít.

Vedle základního tématu vychází má diplomová práce dále z následujícího:

- můj osobní dlouhodobý zájem o téma CSR (o tématu jsem napsala několik odborných článků a ve spolupráci s organizací Business Leader Forum jsem v roce 2004 provedla výzkum praxe a názorů české komerční sféry v této oblasti)
- má bakalářská práce na IPS FSV UK z roku 2003, která se primárně zabývala neziskovým sektorem v ČR, a kde jsem téma CSR uvedla (jednalo se zde o analýzu spolupráce občanského a komerčního sektoru jako jedné z možností realizace firemní politiky společenské odpovědnosti)
- množství podkladů, které jsem za dobu studia konceptu CSR shromáždila. Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně novou oblast, budu k práci převážně využívat aktuální internetové zdroje a množství pracovních dokumentů (tzv. research and working papers) z konferencí a prestižních evropských výzkumných ústavů. Většina mých zdrojů pak bude v angličtině, neboť oblast, která je předmětem mé práce, v ČR není doposud zmapována.

³⁷ Definice dle Zelené knihy EU z roku 2001.

Práci bych chtěla strukturovat tak, aby byla prakticky využitelná, neboť bych nerada psala pouze čistě teoretickou práci. Pokud možno, chtěla bych na práci stavět ve svém dalším akademickém či profesním životě.

Rámcový obsah připravované diplomové práce

1. Úvod - koncept společenské odpovědnosti firem (Corporate Social Responsibility CSR)
 - Vysvětlení pojmu
 - Myšlenkový základ, racionální a hodnotový postoj, ze kterého koncept CSR vychází (nový způsob podnikání, globální odpovědnost, tzv. „business case for CSR“, „triple-bottom line“ a další)
 - Vývoj konceptu CSR celosvětově
 - Základní pojmy
 - Vztah CSR / udržitelný rozvoj
2. Koncept CSR v Evropské unii
 - Lisabonský summit
 - Zelená kniha
 - Historický přehled – postoj EU k CSR, oficiální vyjádření, založení organizace CSR Europe
 - Instituce EU a jejich aktivity směrem k podpoře a propagaci CSR
 - European Multi-stakeholder Forum on CSR (CSR EMS FORUM)
3. Role a možnosti vlád členských států EU v oblasti propagace a podpory CSR
 - Obecný úvod – stimulace versus regulace
 - Důvody a přínosy (PROČ) vládních aktivit zaměřených na podporu CSR
 - Vhodné formy a nástroje těchto aktivit (JAK)
 - Příklady vládních iniciativ z vybraných zemí Evropské unie
 - i. Belgie
 - ii. Dánsko
 - iii. Finsko
 - iv. Francie
 - v. Irsko
 - vi. Itálie
 - vii. Německo
 - viii. Nizozemí
 - ix. Portugalsko
 - x. Rakousko
 - xi. Španělsko
 - xii. Švédsko
 - xiii. Velká Británie
4. Analýza možností propagace a podpory konceptu CSR v ČR
 - Analýza zakládající se na bodu 3 - při zohlednění současných podmínek, historického a kulturního kontextu ČR
 - Snaha o získání co nejaktuálnějších informací z oficiálních míst
 - Snaha o praktickou využitelnost analýzy, konkrétní doporučení
5. Závěr, shrnutí

Seznam literatury

Základní dokumenty Evropské unie:
<i>European Multistakeholder Forum on CSR – final report.</i> European Commission 2004. http://forum.europa.eu.int/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data
<i>The role of Public Policies in promoting CSR.</i> European Conference on CSR Venice 2003.
<i>Campaign Report on European CSR Excellence 2003-2004.</i> The Copenhagen Centre (TCC), CSR Europe and International Business Leaders Forum (IBLF) with the support of the European Commission, DG Employment 2003.
<i>COMMUNICATION FROM THE COMMISSION concerning Corporate Social Responsibility: A business contribution to Sustainable Development</i> European Commission 2002. http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/csr2002_en.pdf
<i>Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility</i> European Commission 2001. http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/greenpaper_en.pdf
Ostatní:
Aarosan, Ariel Susan: <i>The European response to public demand for global corporate responsibility.</i> National Policy Association 2002.
Bé, Dominique: <i>CSR – responsibility or regulation?</i> CSR conference Humboldt University Berlin 2004.
Braun, Marcel: <i>Regional and local policies as driver of CSR – best practice examples from Germany.</i> CSR conference Humboldt University Berlin 2004.
Fox, Ward: <i>Public sector roles in strengthening CSR.</i> World Bank 2002.
Fischer, Heike: <i>Public Authorities promoting CSR.</i> ESADE Business School Barcelona 2004.
Guarini, Enrico & Nidasio, Claudio: <i>CSR role in Public-Private Partnership: Models of governance.</i> Discussion paper for the European Academy of Business in Society 2003.
Hardis, Jeanet: <i>Social Multipartite partnership.</i> Research paper of Centre for Corporate Values and Responsibility, Copenhagen Business School 2003.
Welzel, Carolin: <i>CSR – Enablers and Obstacles (legal and political aspects of CSR).</i> CSR conference Humboldt University Berlin 2004.

<i>Corporate Responsibility and the Competitive Advantage of Nations. The Copenhagen Centre and AccountAbility 2002.</i>
<i>Governments as Partners – The role of Central Government in Developing New Social Partnership. The Copenhagen Centre and Ashridge 2001.</i>
<i>Local Partnerships in Europe - an action research project. The Copenhagen Centre 2003.</i>
<i>Jak jsme na tom? A co dál? Strategický audit České republiky. CESES FSV UK 2005.</i>
<i>Partnership Alchemy. The Copenhagen Centre 2000.</i>
<i>Partnership Matters - Current issues in cross-sector collaboration. The Copenhagen Centre 2003.</i>
<i>Strategie udržitelného rozvoje. Rada vlády pro udržitelný rozvoj 2004.</i>
<i>Vize rozvoje České republiky do roku 2015. CESES FSV UK 2001.</i>

Výzkumy v ČR

<i>Odpovědné a sociální chování firem. STEM pro Phillip Morris 2003.</i>
<i>Společenská odpovědnost firem. Business Leaders Forum 2004.</i>

Periodika

<i>Business Ethics: European Review. Blackwell Publisher.</i>

Internetové zdroje

Oficiální webová stránka Evropské unie - http://www.europa.eu.int
Evropský ekonomický a sociální výbor - http://www.esc.eu.int/index.htm
Iniciativa OSN - Global Compact - www.unglobalcompact.org
Iniciativa Global Reporting Initiative (nezávislá nadnárodní iniciativa, vznik iniciován OSN) – www.gri.org
World Business Council for Sustainable Development – www.wbcsd.org
OECD – www.oecd.org/home
Světová banka – www.worldbank.org
Britská nevládní organizace Business in The Community – www.bitc.org.uk
Britská nevládní organizace Sustainability – www.sustainability.co.uk
Britská nevládní organizace Accountability – www.accountability.org.uk
Evropská nevládní organizace CSR Europe – www.csreurope.org
Nevládní organizace Transparency International – www.transparency.org

English resumé

The submitted dissertation holds the title *The role of public policies in promoting Corporate Social Responsibility (policy analysis of 13 EU member states and the Czech Republic)*.

The first chapter presents a general overview regarding the concept of Corporate Social Responsibility (CSR). The historical and theoretical backgrounds behind the idea of corporate responsibility are being discussed in this part.

The second chapter concentrates specifically on the history and development of the CSR agenda within the European Union. The analysis is based on the main strategic documents the EU has issued in the past ten years in this specific area (e.g. *Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility* from 2001 and others).

The third chapters presents an analysis of government policies applied in 13 chosen European countries with the aim of promoting and supporting CSR. Among the chosen analysed countries are for example France, Great Britain, Finland, Austria and others. The gathered information is then summarized in a comprehensive model that shows the ways and means governments in the European context apply in order to create an environment that stimulates companies to uptake CSR.

This model is in the final chapter transmitted to the Czech local context and filled with local data. This enables a comprehensive situation analysis of the CSR-related policies in the Czech Republic. A closer examination in this area shows that most of the pro-CSR steps applied in the 13 analysed EU countries can as well be found in the Czech government policies.

The comprehensive study done within the dissertation thus leads to a conclusion that the main problem in our context is purely the fact that CSR is not on the agenda of the Czech government, that it is not publicly communicated and promoted. No specific position document or government statement has been issued in this area so far and the pro-CSR activities are rather scattered around different government bodies, thus a comprehensive big picture is missing.

The main recommendation the dissertation dares to present in the final chapter are therefore rather simple: it is suggested that the government might consider integrating the current scattered CSR-related activities, creating a complex big picture and communicating the topic of CSR in an official manner.

Besides this, the government might also consider broadening the spectrum of tax incentives for CSR-related activities of local companies as well as the option of introducing the obligation on pension funds to report regularly on how they consider ethical, environmental or social issues within their investment strategies. These two concrete recommendations are specifically mentioned since they have proven to be very powerful in driving the CSR agenda within the analysed 13 EU member states.